

Mark

*Jon-né Yesu waaire tū alerale fo
(Mat 3:1-12, Luk 3:1-9, 3:15-17, Jon 1:19-28)*

¹ Kótóné Naalema Yesu Kerisoné kisi fo wisi etéró kaae sirapó.

² Mo take Kótóné ama fo eratere kóló whị Aisané aseyóló muló betere fo i ape.

“Yało fo erale fae yóló dotonatere whị ya waaire tumó ąpi folosóró fópóló, yało dotęyaalo ai ape.

Ai sekénéta, ya waaire tū aleóló donoraalopó.

³ I whị ąta, so whijkélé bitinire kópu kaae fi tikimó sókó wóló daalu, fo fake yóló i fo yaalo ai ape.

‘Tale waaire tū donoróló aleyae,’ ” erapó.

⁴ Atéyale fo dokonóturaalu, betą whị Jon walepó. Ąta so whijkélé bitini kópu kaae fi tikimó sókó wóló duraalu, “Mepaae so whị de atimané yale dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló walemó węi tópuratepa, ti Kótóné diaaǫ dowi ala kwia tokóló aluraalopó,” du betalepó. ⁵ Atétere fo woseturaalu, Judia hae kwiamó betó mole so whjró Jerusalem bemó betó mole so whjtamo ą beterepaae wóló, atimané yale dowi alarape fea hąkeamó yó matepa, Jon-né atima Jordan węimó tópurótua yalepó. ⁶ Jon-né ama bukutua yale kutita, ti kale *kamel* hupu níkiné dokóló moletei bukutua yóo, ama tokélé hupu sekaené aleyaletei sua yóo, yalepó. Ama nukua yale ǫla ti ero nusuró meke węitamopó. ⁷ Atéró ama atimapaae duraalu, “Ęta folosóró wale

whị i ape. Nalo yalо kılıpaae, ti mo doa fotokо bole seké whị waalo ai ape. Ai seké ąta ę kaae mei, mo doasi seké whị betepa, ę ą aqomó belekçamale naale kaae beterapó. Téru, ama hó bené képi yalо teraayaairetei mo sunipó. ⁸ Yalota, diaq hale wei maaté tópurótú beteretei, amata diaq Dei Kepe Wisitamo tópuraalo ai ape,” yalepó.

*Yesu węi tópurale alaró sų sale alatamo
(Mat 3:13-17, Luk 3:21-22)*

⁹ Atéyale suksamó, Yesu ą Kaleli hae kwiamó tene Nasaret be taaróló wapa, Jon-né ą Jordan węimó tópuralepó. ¹⁰ Téró, Yesu ą węi tópuróló hae taopaae hutu betepa, Jon-né ó sapaae kese horalemó hepen, be tu kuti tekée fu dere kaae yóló, Dei Kepe Wisi ba hökösere kaae Yesuné ama tikimó biti dorowapa kelalepó. ¹¹ Atéró betepa ó samó fo tekerótú duraalu, “Yata, yalо mo yaala sókó fóló, hosaa mole Naalepó. Naao dere ala fea mo wisi alatóró dereteiné ę mo doasi hajné sukutapó,” yalepó.

¹² Téyalemó mo ai fapotóróti, kale Dei Kepe Wisiné Yesu so whikélé bitini, kópu kaae fi tikipaae sęyóló falalepó. ¹³ Yesu ą atéró fóló betepa, be de whị siki tamo kemeyalepó. Atépa, Yesu ą dée nöpóló Satan-né ąpaae kae kae sų sere alarape erótú betalepó. A aimó syaae qlatamo betepa, me ala yaqsóró Kótóné ama ensel-rape dorowóló, Yesu tao salepó.

*Yesuné ama yó matere whirape ą sya ape yale fo
(Mat 4:12-22, Luk 5:1-11)*

¹⁴ Jon dipula beterale kılıpaae, Yesu ą Kaleli hae kwiapaae sókó wóló, Kótóné ama kisi fo wisi so

whị feapaae yó mótu betalepó. ¹⁵ Atéró yó mótu duraalu, “Talené eraaire ala ama kóló whírapené deté wale fo mió i dokonatere ape. Téturaalu, Kótóné teteróló kaae tare alakélé mió sókó wóló i mole ape. Térapa diaaq du betere dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló kale kisi fo wisi wosóló, kisipa tiró betaе,” du betalepó.

¹⁶ Atéró, Yesu ą ai Kaleli wéi fóku seseke hutu bituraalu kelalemó, Saimon-ró noma Andrutamo hálezke wané ya su beterepó. Atimaamota, suka fea ya siré kotere whí tamopó. ¹⁷ Atétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamo ai ya siré koteretei taaróló, ę sya ape. Ti noatepa mei diaamoné ai ya su dere kaae so whíkélé siré kwęyaaseplóló, yálo diaamo sóró bетeraalopa ape,” yalepó. ¹⁸ Ama ai fo deretamotóró atimaamoné kale ya siré kotere hálezke wa taaróló, Yesu sya felepó.

¹⁹ Atéró ą sawa fóló, kale dere kaae Sebedi naalema Jems-ró noma Jon-tamo nukumó bituraalu, hálezke warape turukó feletei wisi wisiyóló nomotu betepa kelalepó. ²⁰ Atétu betepa, mo ai fapotóróti Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamo ę sya ape,” yalepó. Tétepa, atimaamoné alima Sebediró ama kutó diratere whírapetamo nukumó betepatei taaróló, atimaamo Yesu sya felepó.

*Yesuné dowi kepe hókonale fo
(Luk 4:31-37)*

²¹ Atéró, atima fea touyóló Kapeneam bemó sókó fóló, ai bemó kale sáa nópóló tukóló muló betere sukamó atimané fo wosetere be dolopaae

fóló, Yesuné fo yó melaai kaae salepó. ²² Téró, ai kale so whjné ama yó matere fo wosóló duraalu, “I sekéné yó matere fota, doasi kisipare whjrapené dere fo kaae dapóló, siratu betalepó. Kale Mosesné asère fo yó matere whjrapené däpaae atéró yó móatumipó,” du betalepó. ²³⁻²⁴ Atétu betalemó, mo ai fapotóróti kale ai fo wosetere be dolomó betä dowi kepe tepeyóló betere whjné fo fakeyóló duraalu, “Nasaret be whjkó Yesu-ó, naao dämopaae noa alakó eraai waleé? Dämo noatepa dóló aluraai waleé? Yata, dowi ala mo betákélé munire whj wisinaale betepa, Kótóné sóró kae beteró beteretei, yalo mo kisiparapó,” yalepó.

²⁵ Tétepa, Yesuné kale dowi kepe foné sóró duraalu, “Fo taaróló, whj tuämó beteretei sókó fae,” yalepó. ²⁶ Ai fo deremó, kale dowi kepe sókó faairaalu, kale whj tao sóró feseróló fo fakeyóló keterétamo sókó felepó. ²⁷ Atéteremó, kale so whj atimasisitei u wosene i wosene yóló duraalu, “Ita, noa ala yalerópó. Ama i yó matere kisi fota, mo doasi topo whjrapené dere fo kaae dapó. Dowi keperapenékélé, mo whjné dere kaae, ą aomó sukóló bituraalu, ama yae dere ala motóró dapóló,” siratu betalepó. ²⁸ Atétere ala so whj mo feané kolóló, Yesuné i ala du beterapóló kulu kulu só kotepta, Kaleli hae kwiamó betó mole so whj feané wosalepó.

*Yesuné kisi daae mole so whj wisirale fo
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)*

²⁹ Atima fo wosetere be taaróló furaalu, Jems-ró Jon-tamokélé dape sóró Saimon-ró noma Andrutamoné bepaae felepó. ³⁰ Atéró fóló beteremó,

kale Saimon somané hamasere tiki supu kisiné sukóló mupa, Yesupaae yalepó. ³¹ Tétepa, Yesu kale so kisi dalóló molepaae fóló, ama naasemó tao sóró turukó horalemó, kale soné tiki supu du betaletei tukóló, atimamó qla kaae sóró biliralepó.

³² Atéyale sukamó, suka doropóló be hoteretamo, mepaae kisi daae mole so whjiró dowi kepe tepeyóló betó mole so whjítamo, Yesu beterepaae dapesó wóló beteráleta dua yalepó. ³³ Ai be hulua feamó betó mole so whjí wóló, Yesu betere be tü sókó walemó touróló betó molepó. ³⁴ Atéró betó mupa, mepaae kae kae hepo daae mole so whjikélé wisirótua yóo, so whjí tuámó tepeyóló betere dowi keperapekélé hókonóló sókó fatua yóo, yalepó. Kale dowi keperapené Yesu ą atei kaae whjipóló tuéreteiné mo so whjipaae fo yaqsóró Yesuné ama seséyalepó.

*Yesu ama wotoró bitu momayale fo
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Téró, Yesu ą be dęyaai du beteretamotei turukó holóló ai be taaróló, so whjikélé mei tikipaae fóló, momatu betalepó. ³⁶ Yesu atéró momatu betepa, Saimon-ró ama fulumu whjirapetamoné ą kikitu betalepó. ³⁷ Téró, atimané ą kekóló keletepa ąpaae duraalu, “Tale-ó, so whjí feané yá mopaae felerópóló kikitu beterapó,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Dą i be taaróló, felekemó t̄ mole berapepaae kale fo wisi yó melaaai faalopa fiépe. Ti noatepae, ęta ai kutó diyyaairaalu i wóló betere ape,” yalepó. ³⁹ Téró, ą ai Kaleli hae kwia tuámó t̄ mole fo

wosetere berapemó, kale fo wisi yó melaté kutu-raalu dowi keperapekélé dóló hókonótua yalepó.

*Dowi humu fuluné tiki dore whj wisirale fo
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Atéró dowi humu fuluné tiki dore whj betá Yesu beterepaae wóló, bukutiri teáró bitu i fo yalepó. “Yesu-ó, naaotamo é wisiraai kisipa mutepa, ti wisiraasepólópó,” yalepó.

⁴¹ Ai fo depa Yesuné kale whj kelalemó, kólené sukutu ama tikimó naase mulóló duraalu, “Yálo ya wisiraai kisipa mutapa, wisi yae,” yalepó.

⁴² Ai fapotóró kale whj dowi humu fuluné tiki doretei mo ti wisiyalepó. ⁴³⁻⁴⁴ Atéró, Yesuné kale whj dotonaai mo dirii fo yóló duraalu, “Yálo naao tiki wisiralepó fo mo so whípaae momókó deté kwęyaqse. Ya fóló, Kótópaae momatere be kaae tare whírapaee maaté naao tiki wisiraletei yó melae. Téró, whjné tiki wisirateremó, mo take Moses-né melae yóló ere qla male fae. Ti noatepae, ai whírapené naao tiki kilituraalu, ita Talené erapó yópóló, yó melaii fae,” yóló dotonalepó. ⁴⁵ Yesuné kale seképaae ai fo yaletei taaróló, ama tiki wisirale fo so whj feapaae hąkeamó yó melaté kwęyalepó. Atéyale tikimó, Yesu ą so whj betó mole kuamó konénipa, so whj bitinire tikipaae bitj fua yalepó. Atétua yalemókélé, kae kae tikimó betó mole so whj mo hale qla kaae ą beterepaae wuatóró yó tarepó.

2

*Yesuné tiki sukóló dąamui whj wisirale fo
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)*

1 Téró nalo me su kamó, Yesu a momó Kape-neam bepaae wóló beteremó, so whj̄ mo feané Yesu ama bemó wóló beterapó dere fo wosalepó.

2 Ai fo woseturaalu so whj̄ dekéró wale tikimó, be dolokélé, tü sókó walekélé, so whj̄ daayaaire té munipó. Atépa, atimapaae ama kale fo wisi hakeamó yó mótu betalepó.

3 Yesu a atéró yó mótu betepa, mepaae douró whj̄rapené betä tiki däamui whj̄ Yesu beterepaae beleyóló walepó.

4 Téyaletei, so whj̄ mo fānuraalu kale whj̄rape atima whj̄ sóró faaire té munipa, siki bepaae holóló, Yesu daale mo donotóróti kale siki be keya dolo sokóló tiki däamui whj̄ besekētamo turó de-ralepó.

5 Atétepa, Yesuné ai kale douró whj̄rapené kisipa tiki tiratere ala kolóló, kale tiki däamui whj̄paae duraalu, “Ti naale-ó, naao yale dowi ala kwia fea mió yálo tokóló aluratapó,” yalepó.

6 Yesuné ai fo depa, kale Moses-né asere fo yó melatere whj̄rape atima tué tekitu betalepó.

7 “I whj̄ aña, Kótó kaaepó du betere foné Kótó faletu beterapó. Ti dowi ala kwiata, Kótóné betä sumó aluranérapó,” du betalepó.

8 Atima atéró mutu betere tué tiki Yesuné kisipanétei mo hapale kolóló, atimapaae duraalu, “I kale yale fomó diá noatepa ateí kaae tué mutu bitu de?

9 Ti diajisitei talevae. Mepaae whj̄né duraalu, naao dowi ala kwia yálo aluratapó fo so whj̄ feané enérepé, ya turukó holóló naao beseké sóró fae, fo enére?

10-11 Téretei, i haemó betóló fale so whj̄né dere dowi ala tokóló aluraaire fotokó Whj̄né Naalemané sumó bulapóló, so whj̄ feané tué yópóló i dapa, ya turukó holóló naao beseké

sóró bepaae fae,” yalepó. ¹² Mo ai fapotóróti, kale whị atima feané keletómó turukó holóló, ama beseke sóró felepó. Atétere ala kolóló, so whị feané sirayóló, atima Kótóné doi hale sóró horótú duraalu, “Mo take bitiré wale alimókélé, dạné etei kaae ala mo kolókélé inipó,” yalepó.

*Lipaipaae ą sya ape yale fo
(Mat 9:9-13, Luk 5:27-32)*

¹³ Téró etéyalepó. Yesu ą momó węi fókumó fóló beteremó, so whị mo dekéró ą beterepaae wóló betó molepó. Atépa, fo kaae sóró yó melalepó. ¹⁴ Atétu beteró, tūmó furaalu kelalemó, Alpias-né naalema Lipai ą *takis moni* saairaalu kapala tēne furu bemó betepa, apaae duraalu, “Yą ę sya ape,” depa, kale whị ą turukó holóló Yesu sya felepó.

¹⁵ Atéró Yesu ą Lipainé bemó qla naai fóló beteremó, mepaae *takis moni* sere whịrapekélé, dowi ala dere whịrapekélé, Yesuné ama yó matere whịrapekélé, ama dere fo wosóló ą sya fu betere so whịkélé, fea qla nuku betalepó. ¹⁶ Atépa, Farisi whịrapero mepaae Moses-né asèrent fo yó melatere whịrapetamoné Yesu ą dowi ala dere whịrapero *takis moni* sere whịrapetamo betamó qla nuku betepa kelalepó. Atépa, Yesuné yó matere whịrapepaae woseturaalu, “Ą *takis moni* siré kotere whịrapero dowi ala dere whịrapetamotei noatepa qla betamó nuku bitu dérōpó,” yalepó.

¹⁷ Atéró dere fo Yesuné wosóló atimapaae duraalu, “Hepo daani hale sesèrent so whị *dokta* beterepaae fumitei, hepo daale so whịro tiki dore so whịtamo maaté sua dapó. Atétere kaae, ę

wale alata wisi ala dere so whípaae ape yaai anteit, dowi ala dere so whípaae ape yaai walepó,” yalepó.

*Ola weteremó Yesupaae wosale fo
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)*

¹⁸ Téró, Jon-né yó matere whíraperó Farisi whírapetamo atima ai sukamó əla weyóló hale beterepó. Tépa, mepaae so whí Yesu beterepaae wóló əpaae woseturaalu, “Jon-né yó matere whíraperó Farisi whíné yó matere whírapetamo əla weyóló bitu dere kaae, Naao yó matere whírapekélə əla weyóló bitini dere noatepa de?” yalepó.

¹⁹ Tétepa, Yesuné atimapaae tokó mótu du-raalu, “Kale nomarape atima so dokore whítamo betámó bituraalu, əla weyóló hale betaaloé? So dokore whíkélə atima fea betámó betereteiné əla weyóló hale betenénipó. ²⁰ Téretei, me sukamó kale so dokore whí atima betámó betepatei, mené ə tawóló só fole sukamó, atima əla weyóló hale betó muualopó.

²¹ Mepaae whíné kisi kuti kwia sóró derqakele kuti dakoróló nomotumipó. Atétepa, ti kale kisi kuti fə sókó fóló kóputuraalu, derqakele kuti dotouyó sóró, mo ti bisäae faalopó. ²² Atétere kaae, mepaae whírapené kale kəlaa wale kisi *wain* wəi hupu sekaené aleyale arói wutimó tepetumipó. Até enalemó, kale wəi mómu sókó faai tóputuraalu, ai kale hupu sekaené aleyale arói wutikélə fulukó fóló, wéikélə hale besekéraalopó. Até yaqsóró, atimané kisi *wain* wəi tepeturaalu, ti hupu sekaené aleyale kisi wutimótóró tepetua dapó,” yalepó.

*Yesu qta sqa nokole be dę Talepó
(Mat 12:1-14, Luk 6:1-11)*

²³ Téró etéyalepó. Sqa nópezoló tukóló muló betere sukamó, ą ama yó matere whírapetamo *whit* kutó tuamó kutu betalepó. Atéró kutu bituraalu, ama yó matere whírapené ai kutómó ere *whit* bokóló nukulé fu betalepó. ²⁴ Atétere ala Farisi whírapené kolóló, apaae duraalu, “Sqa nokole sukamótei, naao yó matere whírapené atei kaae ala noatepa yópóló kaae tare? Sqa nokole sukamó kutó ditepa, mo doasi fo mulapó,” yalepó.

²⁵ Ai fo depa, ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Depit-ró ama fulumu whírapetamo wotetepa yale ala asémó yóló muló beteretei, diaaq dosayóló tué muni airapó. ²⁶ Kótópaae momaratere be Abiatané teteróló kaae tawale sukamó, Depit ą Kótóné be dolopaae sókó fóló, Kótóné keletómó melaairaalu muló betere *bred* otei, ą wotetepa sóró nalepó. Téturaalu, ama fulumu whírape atimakélé matepa nalepó. Ti ai əlata, mo hale whíné nukupa, fo moleteiné kale momaratere be kaae tare whírapené maaté nukua dapó,” yalepó.

²⁷ Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné whí aleyaleteita, sqa naai tukóló muló betere be dę doi sóró horópóló ini, whí tao saai kisipa mutu, ai sqa nokole be dę tukóló muló beterapó. ²⁸ Atéreteiné Whíné Naalema ąta, ai sqa nópezoló tukóló muló betere be dę teteróló kaae tare Talepó,” yalepó.

3

¹ Téró me sukamó Yesu ą fo wosetere bepaae sókó walemó, naase dowi whí betapé betepa

kelalepó. ² Kale Sąa naai tukóló muló betere su kamótei, naase dowi whị Yesuné wisiratémóló kelaai, mepaae whírapené kele mulóló betó molepó. Aita hale mei, kale tukóló muló betere be démótei whị wisiratepa, ą só deraai kisipa mutu yalepó. ³ Tépatei, Yesuné naase dowi whípaae duraalu, “So whị feané kolópólópa, ya turukó holóló daayae,” yalepó.

⁴ Atéró ama atimapaae woseturaalu, “Sąa nokole su kamó so whị tao sere ala depa fo mulepé, dowi ala depa fo mule? Whị sukaqsóró tao sere ala depa fo mulepé, whị dele ala depa fo mule?” yóló wosalemó, atimané ąpaae me fokélé tokó menipó.

⁵ Ai whírapené atei kaae dore whípaae kóletere ala ini, dowąae fu betepa Yesu ą doasi seketi kisipa mutu, atimatamo fopaae buóló kale whípaae duraalu, “Naao naase teré falae,” depa, ama naase teré faralemó, kale dore naase mo wisiyó felepó. ⁶ Atéteremó, kale Farisi whíraperó Herotné dere ala sya fu betere whírapetamo belapaae tóę fóló daalu, Yesu netéró daaloé? yóló atimasisi kelaaróló, fo dokotu betalepó.

*Mo turó so whíné Yesu sya fele fo
(Luk 6:17-19)*

⁷ Téró Yesuró ama yó matere whírapetamo ai be taaróló, wéi kela molepaae fóló beteremó, Kaleli haemó betó mole so whị mo fea ą sya wou betalepó. ⁸ Yesuné ai alarape du beterapó dere fo woseturaalu, mepaae Judia hae kwiamó betó mole so whíkélé, Jerusalem be hulua so whíkélé,

Idomia hae kwiamó betó mole so whjikélé, Jordan wéi fóku uté téró betó mole so whjikélé, Tair be huluaró Saidon be huluatamo felekemó betó mole so whjikélé, mo fea Yesu beterepaae wou betalepó. ⁹ So whj mo dekéró wóló touró betepa, ama yó matere whjirapepaae duraalu, “So whj touró betereteiné ą daayaaire tē munipa, wéi nuku belekqamalekó taleyóló mulae,” yalepó. ¹⁰ Ti noatepae, mepaae folosóró hepo dalóló betó mole so whj wisirale ala kolóló, atima mepaae hepo daale so whjikélé wisirópóló kisipa mutu, Yesuné tikimó wolaa yaai dapóló, araletamo têté têté wou betalepó. ¹¹ Téró, mepaae dowi keperapené Yesu keletere dokó ą daale aomó deraapisa fóló fió mulu, fo fakeyóló duraalu, “Yata, Kótóné Naalemapó,” dua yalepó. ¹² Ai fo depa, Yesuné kale dowi keperapepaae duraalu, “Eta, Kótóné Naalemapóló, mo so whjipaae hakeamó momókó deté kwęyaçose,” yóló doasi fo mulalepó.

*12 aposel whjirape sóró beterale fo
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)*

¹³ Téró, Yesu ą du sorokó mole aopaae horóló bituraalu, ama tué mole whjirape maaté doshayóló ape depa, atima ą beterepaae walepó. ¹⁴⁻¹⁵ Atéró wóló, ątamo fulumuyóló betamó betóo, ama fo wisi yó melaté kwęyoo, dowi keperape doló hókonoo yópóló, ¹⁶ *12 aposel whjirape sóró beteralepó.* ¹⁷ Atima atéró sóró beterale 12 whjrapené doi etérópó. Saimon-tei, me doi Yesuné Pita mulalepó. ¹⁷ Sebedi naalema tamo Jems-ró noma Jon-tamokélé, Yesuné kisi doi Boanersis mulalepó. Ai doi beteta, Be Sapalaané naalema

tamopó. ¹⁸ Andru, Filip, Batolomiu, Matyu, Tomas, Alpias naalema Jems, Tadeus, kālo kāloi whj̄ Saimon, Iskariot whj̄kó Judas atima atéró whj̄ sóró beteralepó. ¹⁹ Kale Iskariot be whj̄kó Judas-ta, Yesu daai eleké deyale whj̄pó.

Yesu Belsebul-pó yale fo

(Mat 12:24-32, Luk 11:14-23, 12:10)

²⁰ Téró, Yesu ą betā be dolopaae wóló beteremó, so whj̄ mo fea momómo tourale tikimó, Yesuró ama yó matere whj̄rapetamo qla naaitere tékélé munipó. ²¹ Atétu beterapó, dere fo Yesuné hamaró nomarapetamoné wosetu ą keyaa fole whj̄ kaae beterapóló, atima Yesu dape saai wóló betó molepó.

²² Atépa, mepaae Jerusalem be huluamó wale Moses-né asere fo yó matere whj̄rapené duraalu, “Dowi keperapené topo kepe Belsebul Yesu tuamó bitu ą fotokoratepa, dowi keperape hókonótua du beterapó,” yalepó.

²³ Ai fo du betepa, Yesuné ai kale so whj̄paae ą beterepaae ape yóló atimapaae fo sale forape yóló duraalu, “Satan ątamo betā kutó ditere hamoma netéró doló hókonaaloé? Ai kaae ala mo enénipó.

²⁴ Betā doasi topo whjné tēteró betere be hulua so whj̄ atimasisitei bóe dupa, atétere be huluarape fotokó buóló betaaloé? Meipó. ²⁵ Betā faketamotei bóe dupa, ti atétere fake fotokó buóló betaaloé? Mo aténénipó. ²⁶ Atétere kaae, Satan-né ama fulumu whj̄rapetamotei bóe dupa, ti ątei tuamó teketapó. Atéturaalu, fotokó buóló betaaire sūni, ątei kemeyaalo ai ape. ²⁷ Mepaae whjné doasi fotokó bole whj̄ dokóló munéni, hale betepatei

ama be fulukóló, ola ola senénipó. Folosóró kale whị ąpi mo dirii képiné dokó mulóló, nalo ti ama be fulukóló ola ola fea súmó sóró fenérapó. ²⁸ Yalo diapaae mo i dere ape. Kae kae dowi alaró Kótó faletere fotamota, ti Kótóné mo súmó tokóló aluraalopó. ²⁹ Téyaalotei, mepaae whiné kale Dei Kepe Wisi faletepa, atétere so whiné dowi ala kwia mo alukélé eraalomeipó. Ai dowi ala kwia, mo hale muó tawaalo ai ape,” yalepó.

³⁰ Ai fota Yesuné hale inipó. Atimané duraalu, “Yesu ą tuámó dowi keperape tepeyóló bituraalu dapó,” depa, ai fo yalepó.

*Yesuné hamaró nomarapetamo
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)*

³¹ Ai fo du betepa, Yesuné ama hamaró nomarapetamo wóló be belamó daae mulu, Yesupaae belapaae dere ape yae! yóló yó horalepó. ³² Tétepa, ą boperóló betó mole so whiné ąpaae duraalu, “Naaø haeró nonaaorapetamoné ya kèle wóló belamó ó daae mole ape,” yalepó.

³³ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Ti yalo hae ó norape-a, de maaté?” yalepó.

³⁴ Ai fo yóló, ą boperóló betó mole so whị kelené dokoyóló duraalu, “Yalo hae ó norapeta, ti diatóróti i betere ape. ³⁵ Ti noatepae, mepaae so whị de Kótóné ama kisipa mole ala erótú betepa, ti yalo no ó ne ó haetóróti ai betere ape,” yalepó.

4

*Ola wae terepetere fo sale
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)*

¹ Téró me suksamó ą węi fókupaae momó fóló bitu, kale fo wisi kaae sóró yó melótú betalepó. Atéró, yó melótú betepa so whị mo dekéró waletikimó, ą beteketepa ai so whị węi fókumó betó mupatei, ą węi nukupaae daane holalepó. ² Ama atéró yó matere kae kae forape fea, fo salenétóró du betalepó. ³ Ama atéró yó mótu duraalu, “Yało i dere fo wosae. Whị betané ama kutópaae qla wae ke terepeyaaираalu sóró felepó. ⁴ Atéró só furaalu, mepaae ke tü tuämó sókó deóló muó mupa barapené dósu yóló nukua yalepó. ⁵ Téró, kale whjné kutómó terepeté kuturaalu, mepaae ke kapo tómó bole haemó terepée durupua yalepó. Até yaletei, ai hae mo apaae derepéni, kane tómó bole hae ereteiné kale qla wae mo hapale holalepó. Téyaletei, feleke hae tuapaae doaló derepénipó. ⁶ Atéró, kale qla wae holótayaletei, mo doasi diri suka wouraalu, kale qla kapo supuné tukó sóró séli yaairaalu yalepó. Ti aita, kale olané feleke haepaae diriyóló derepénireteinépó. ⁷ Mepaae keta, dowi mu daai ne dolomó terepée durupua yalepó. Atéyale qla wae holaletei, dowi nené bopée sóró muluraalu, du wisiyóló wolenipó. ⁸ Mepaae ke ti hae wisimó terepée durupua yalepó. Atéyale qlata mo wisiyóló holóló, du woleyalepó. Atéró, betä yo sóró fóló biliyaletei ȳlumétepa suraalamo, 30-yorape ó mepaae 60-yorape ó 100-yorape fānótua dapó,” yalepó.

⁹ Ai fo sale kemetepa, ama atimapaae duraalu, “Dią so whị detamo woséli daapa, ti i dere fo sale bete mo wisiyóló wosóló tué munérapó,” yalepó.

¹⁰ Ai fo du beteró, nalo so whị mo fea fi tikimó,

ą ama wotoró be dolopaae fóló betepa, ama yó matere 12 whírapero mepaae ątamo fuluyóló betó mole whírapetamoné ąpaae woseturaalu, “Nao ti yale fo sale dą kóló kólórapa noa betené yaleé?” yóló wosalepó. ¹¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Tale Kótóné so whí mo fea ama teteró kaae tare ala hiróló moletei, diąpaae betą hąkearóló i yó melatere ape. Téteretei, mepaae hąle mo so whipaaeta, ti fo sale foné maaté du beterapó. ¹² Ti aita, i fo betené erapó.

‘Mió atimané kelené kilitu bitutei, ai ąla mo diriyóló tué mutumipó.

Atimané woséliné wosetu bitutei, mo diriyóló wosóló, bete kisipa mutumipó.

Ai alatamo ini, atimané dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótó beterepaae wapa,
ti atimané yale dowi ala kwia me ąla meipóló,
hąle kemeranérápó,’ ” erapó.

¹³ Téró Yesuné atimapaae duraalu, “I fo sale bete dią tuení kóló kóló depa, ti mepaae fo sale forapekélé netérómo tué yaaloé? ¹⁴ Kale ąla ke terepeté kutu dere kaae, Kótóné ama fo wisi yó mótu beterapó. ¹⁵ Kale ąla wae ke tūmó sorokó doropole kaaeta, mepaae whiné Talené fo yó matepa so whiné wosóló, tué tuāmó mulateretei, Satan-né mo hapale tokósu beterapó. ¹⁶ Téró, kale kapo tómó bole haemó terepée derepele ąla wae kaaeta, kale fo wisi wosóló hękesetamo sua dapó. ¹⁷ Téretei, ąla wae feleke haepaae mo ti derepéniru ere kaae, kale fo wisi hąleke su kamó maaté wosóló taalatapó. Ai kale fo wisi woseteremó, mepaae sek̄ei ala ó doasi delei ala

eratepa, atima téti hapaletóró dée nukua dapó. **18** Kale dowi mu daai ne dolomó terepée derale əla wae kaaeta, kale fo wisi mo wisiyóló wosóló hékessené sukutere whípó. **19** Téteretei, mió i haemó bitu doasi whaalia du betere alakélé, doasi néli whí betenée yóló, mutere kisipané kópaae faróló dilikitu betere alakélé, mepaae wisi əla senée yóló mutere tuékélé à tuämó kaayóló sókó wouraalu, kale fo wisi botokó sóró alurótú betereteiné du wisi oletimipó. **20** Hae wisimó terepée derepele əla wae kaaeta, ti kale fo wisi mo wisiyóló wosóló, ama tué tiki tuämó sóró mulótua dapó. Atétere whíta, əla wae yo betá sóró fóló biliyaleteinétei, ყumétere alimó suraalu mepaae 30 yorape ó 60 yorape mepaae 100 yorape fəanótua dere kaae, mepaae so whí tuämó Kótóné fo atéró du oletua dapó,” yalepó.

*Są dalóló hąkeamó mulatere fo
(Luk 8:16-18)*

21 Téró ama atimapaae duraalu, “Są dəróló nuku aqmó ó me ni fake aqmó kinóló mulótimpó. Téni, ai są dę so whí feané kolópóló, są daalatere ni fake tómó fopa hąkeamó mulótua dapó. **22** Ti mió kikiti hiró betere əla feata, take nalo hąkeamó mulatepa so whíné tué yópóló erapó. Mió kinóló muló betere əla fea take nalo hąkeamó mupa, so whí feané kolópóló erapó. **23** Dią mepaae so whí woséli daapa, ti i dere fo sale bete mo wisiyóló wosóló tué yópóló yae,” yalepó.

24 Atéró, ama yale fo kaae atimapaae momómo duraalu, “Yalo diąpaae i dere fota mo wisiyóló wosóló tué muae. Naaō meteró əla atimamó

matepa, ti Kótóné yámókélé naao ai matere sútóróti móituraalu, mepaae tómó belerólókélé melaalo ai ape. ²⁵ Whị me dené ama tare əlatamo tawóló betepa, ti atétere whípaae ama ai tare tómó, Kótóné me kae beleróló melaalopó. Whị me denétamo me əlakó tanipa, ti ai sekéné ama mo sawa tareteikélé, Kótóné momó tokó saalo ai ape,” yalepó.

Ola wae hoterepaae dó faróló yale fo

²⁶ Téró ama kale yale fo kaae momó duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó betere alata, ti betä whjné kutómó əla wae ke bilitu dere kaaepó. ²⁷ Atéró biliyale k̄lipaae dətamo ó dilikitamo fipa, ó turukó horóló betepakélé, kale biliyale əla wae t̄mu haemó noaró sokotérópóló, kale whjné ama tué mutumipó. ²⁸ Ere əla feata, haenétei fotokoróló sókó hotapó. T̄mupi sókó horóló, sóku woleyóló, nalo ti fua dua dapó. Atéró fua yóló, tuq dolomó ti whjné naaire ke butapó. ²⁹ Ai kale əla ȳlumétere alimó, ti kale kutó tale ə sepaketamo fóló, ȳlumére əla siré kotapó,” yalepó.

Mastard kepaae dó faróló yale fo sale

(Mat 13:31-35, Luk 13:18-19)

³⁰ Téró, atimapaae kale fo kaae momó du-raalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala diaaq kisipa yópóló, yalo noa ala ȳróló yó melaaloé? Me noa fo salepaae dó faróló yaaloé? ³¹⁻³² Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, *mastard* ni ke kaaepó. Ti *mastard* ni keta, mo sawa belek̄amaletei, haemó bilitepa hutu-raalu, ti kutómó mepaae yó mole əla fea teteróló,

tetejrape folo fua dapó. Atéru, doasi tēi fale sirimó barape daaneta dapó,” yalepó.

³³ Yesuné so whjppaae fo yó móituraalu, atei kaae fo salenétóró dekéró yó mótu betalepó. Téturaalu, atima so whjné wosóló kisipa yaaitere sütóró yó melaté fu betalepó. ³⁴ Ama fo yó matere dokó hale mo so whjppaaeta, ti fo sale fonémaaté yó mótnua yalepó. Téyaletei, ama yó matere whjrape atimasisi bituraalu, ti ama yó matere forape fea bete tokóló yó mótnua yalepó.

*Yesuné wēi asya bérale fo
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)*

³⁵ Atétu beteró, be dikiteretamo ama yó matere whjrapaape duraalu, “Dä nukutamo uté tē faalopa fiépe,” yalepó. ³⁶ Ai so whj atima wēi fókumó betó mupatei taaróló, Yesu ą nukumó hale betepa, ama yó matere whjrape atima maaté felepó. Atéró fupa, mepaae nukurapekélé, atima fea betamó felepó. ³⁷ Téró ai wēi tuamó fu betalemó, doakale besé tikiró wēi asyatamo hapale sókó wouraalu, wēi nuku dolopaae bosene dorowóló, kale nuku mo felekemó buó deyai yalepó. ³⁸ Até depatei, Yesu ą nuku sisóratera salemó toró mulóló noke fipa, ama yó matere whjrapené ą turukuróló duraalu, “Yó matere whjó, dä wēiné mió mo felekemó sóró i aluratapa, naao dä kōlenié?” yalepó.

³⁹ Atétepa, Yesu ą turukó holóló, kale wēi asyaró besé tikitamo foné sóró duraalu, “Ai whaa u yóló hoteretei taaróló, býóló dono fae,” yalepó. Téyalemó, kale wēi asyaró besé tikitamo tukóló býóló dono felepó.

40 Ai fo yóló, ama yó matere whjrapepaae du-raalu, “Dią noatepa wiyóló diri furu furu dute? Dią tué tiki tiróló bitini airapó,” yalepó.

41 Ai fo deremó, winé sukóló atimasisitei du-raalu, “Haió! ą noa whjné dérónpó. Kale węi asyaró besé tikitamonékélé, ama dere fo wosóló, ą aomó sukóló bitupó,” yalepó

5

*Dowi kepe betere whj wisirale fo
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)*

1 Téró, atima ai węi kęla tęyóló Kadarin whjrapené hae kwiamó sókó felepó. **2** Atéró fóló, ą nuku taaróló hae taopaae taae felemó, betą dowi keperape tepeyóló betere whj, whj douratere tikimó biti Yesutamo hokolaayaai walepó. **3** Ai whj ą mo bemó bitini, whj dou tómó bitua yalepó. Atére whj mené mo képiné ó dirii *sein* képinékélé ą dokonénipó. **4** Take suka fea *sein* képiné ama hóró naasetamo dokotua yalemó, ama fotokonétei hale turukó falatua yalepó. Atéreteiné whjnékélé ą tawóló dokóló béranénipó. **5** Ai whj ąta, sukatamokélé, dikitamokélé, be dętere dokő fea whj dou tómó bituraalukélé, du sorokó mole tikimó bituraalukélé, doasi keteré yóló, amatei ama tiki kapo fosóné tikitua yalepó.

6 Atétu betere sekéné Yesu mo umó daapa ą sururu yóló wóló kelalemó, Yesu doa whjpa kil-turaalu, ama hó aomó bukutiri teyáró biti dere-pelepó. **7** Atéró bitu, fo fake yóló Yesupaae du-raalu, “Yąta, ó șa taoró tęteró betere Tale Kótóné Naalemapa, naao ępaae noa alakó eraai waleé?

Naao ę dele seróló susupu eraalomeipóló, Kótóné doi yóló dirii malo dumié?” yalepó. ⁸ Ai fo depa, Yesuné kale whípaae duraalu, “Dowi kepe-ó, ya ai whí tuámó beteretei taaróló sókó fae,” yalepó.

⁹ Ti fo fóló, Yesuné ąpaae woseturaalu, “Naao doi deé?” depa, ama tokó mótu duraalu, “Yalo doita Lisanipó. Dä mo hález ąla kaae i betó mole ape,” yalepó. ¹⁰ Atéró Yesupaae atima betere tiki taaróló fópóló hókonaqse fo momó du, momó du, du betalepó.

¹¹ Ai du sokore aqmó, hupurape mo hález ąla kaae kimimó daae molepó. ¹² Atépa, kale dowi keperapené Yesupaae duraalu, “Dä ai hupurape tuápaae biti derepaa dapa, naao dä doton-aasepe,” yalepó. ¹³ Ti fo deremó, Yesuné atimapaae téyae, depa atima kale whí tuámó betaletei taaróló sorokó furaalu, hupurape tuápaae bitjta yalepó. Atétepa, kale hupurape atima botokó feletikimó, kulamó doropóló wéiné sorokó fóló, mo fea sisiraae felepó. Ai hupurape dokó sóró touróturaalu, 2000-rópó.

¹⁴ Atétere ala kolóló, kale ai hupurape kaae tare whírake atima botokó fóló, ipu bemó betó mole whírapetamopaae i ala yalepóló ene felepó. Tétepa, kale so whí atima doasi be huluamó betó mole whírapetamopaae i ala yalepóló ene felepó. ¹⁵ Atéró, atima Yesu betere tikimó sókó wóló kelalemó, dowi keperape mo hález ąla kaae tepeyóló betale whítei kuti wisi deróló mo kisipa wisi mole whí kaae betepa kilitu, atima wiyalepó. ¹⁶ Téró, ai ala depa kelale so whíné mepaae wale so whípaae i

kale whị tuämó betale dowi keperape hòkonale alaró hupurapepaae erale alatamo fea yalepó. **17** Atei fo woseturaalu, so whjné Yesupaae, “Ya atima betere hae kwia taaróló fae,” yóló, sëtu betalepó.

18 Ai fo deremó, Yesu ą nukupaae bitj derepaai depa, kale dowi kepe tepeyóló betale whjné Yesupaae, “Akélé yatamo fenére?” yóló wosalepó. **19** Tétepa, ai whị ątamo faai waqsóró seséyóló du-raalu, “Talené kolené sukutu yapaae erale ala naao hae aya, no nerapepaae yó melaai fae,” yalepó. **20** Ai fo depa, kale whị ą atéyale tiki taaróló, Dekapolis be huluarapepaae fóló, Yesuné ąpaae erale ala so whị feapaae yó melalepó. Téyalemó, kale so whị mo feané ai dere fo woseturaalu, hai-ó! yóló siratu betalepó.

Sukale senaaleró betq kisi daale sotamo wisir-ale fo

(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

21 Téró, Yesu ą nukumó kale wéi momó ipaae té wóló daapa, so whị mo dekéró ą beterepaae boperäle wóló betó molepó. **22** Yesu ą atéró beteremó, Kótóné fo wosetere be kaae tare topo whị Jairus wóló Yesu kelalemó doasi whipa kil-itu, ą daale aqmó deraapisa fóló muluraalu, i fo yalepó. **23** “Doa whị-ó, yało senaale felekemó sukäai depa ę ya kèle walepa, kisi bete wisi yópóló, ama tikimó naao naase mulaasepóló mo miótóró dámó wusuró faalopó,” du betalepó.

24 Ai fo depa, Yesu ą kale whjtamo wusuró fupa, so whị mo feané atimaamo busuró felepó.

25 Atima atéró fu betepa, 12 ba fo tuämó hepo

daalu samea fu betere so betə walepó. ²⁶ Dokta whjrape feané kale so wisiraai dapóló, fea ala fea yalemó wisini, atimané ai yale alané kale soné kisi betetei mo ti fake yalepó. Téturaalu, ama monikélé hale kemeralepó. ²⁷ Yesuné mepaae so whj wisiraté kutu beterapó dere fo kale soné wosóló, q so whj kuamó buté buté wóló, Yesuné kuti salemó wolaayó salepó. ²⁸ Ti noatepae, kale soné ama tuéné Yesuné kutimó maaté wolaad depa, ama tiki tuqmó daale kisi bete wisiyaalopó kisipa mutu wolaayalepó. ²⁹ Atéró, wolaad deretamotóró kale so q samea fu betatelei tikituraalu tiki felétepa ama kisi bete mo ti kemeyalepó kisipa mualepó.

³⁰ Até yale tikimó, Yesuné ama fotoko sókó foletei kisiparu, q so whj kua dolomótei fetée fóló duraalu, “Yalo kutimó né wolaad yaleé?” yalepó.

³¹ Tétepa, ama yó matere whjrapené ąpaae tokó mótu duraalu, “Mo turó so whjné ya ai betekini betekini du beterapa, e né wolaad yaleé? fo-a, noatepa de?” yalepó. ³² Tétepa, Yesuné q wolaayale whj kelaai kelené dokó du betalepó. ³³ Atétepa, kale soné ąpaae erale alamó tué muturaalu, q witamo diri furu furu du bitu Yesu daale aqmó deraapisa fóló mulu, ama mo yale alatóró fea Yesupaae hakearóló yó melalepó. ³⁴ Tétepa Yesuné kale sopaae duraalu, “Ti senaale-ó, naao tué tiki tiró betale alané ya dele su betale kisi bete ai wisiyalepa, naao hosaa muni deóló dua fae,” yalepó.

³⁵ Kale sotamo ai fo du betepatei, Kótóné fo wosetere be kaae tare whj Jairus-né ama be whjrape wóló ąpaae duraalu, “Naao senaaleta mo

ti sukalepa, ai yó matere whípaae naao me fo kae ini, ama teópolo taalae,” yalepó.

³⁶ Ti fo depa Yesuné atimané ai dere fo sisópaae eróló, kale fo wosetere be kaae tare whípaae duraalu, “Yá whaalia yóló dei tué muni, tué tiki betá tiraе,” yalepó.

³⁷ Mepaae whírapé åtamo faaitapóló waqsóró seséyóló, Pita, Jems, ama noma Jon atima betá åtamo faai dape salepó. ³⁸ Atima atéró fóló, kale fo wosetere be kaae tare whíné bemó sókó felemó, so whí mo hale əla kaae kale senaale bopé tómó betó muluraalu, mo dekené sukj moló yóo, mepaae so whí ti atima hosaa tuámó dekené sukuturaalu, wole kaape maaté dorowóo, mepaae so whí ti hale fo tiki whaa yóo, du betepa kelalepó. ³⁹ Atéró, Yesu ə be tuápaae fóló, aimó betó mole so whípaae duraalu, “Dią fo tiki whaaró wole-utamo noatepa du bitute? Ai senaaleta mo ti sukuni, kapala noke ai fire ape,” yalepó. ⁴⁰ Ama ai fo deremó, kale so whíné ə də nalalepó. Tétepa, Yesuné mo so whí fea belapaae hókó faróló, åtamo wale whírapéró kale senaalené hamaró alimatamo betá kale senaale mole be dolopaae felepó. ⁴¹ Téró, Yesuné kale senaale naasemó tao sóró duraalu, “*Talita kum*” i fo feteyóló “Ti senaale-ó, yálo yapaae dapa turukó holae,” yalepó. ⁴² Ai fo deretamotóró kale senaale turukó horóló kwéyalepó. Ai senaale ə betale ba fota, 12-rópó. Ai be dolomó åtamo daae mole so whíné atétere ala kilituraalu, hai-ó! yóló siratu betalepó. ⁴³ Atéró, Yesuné atimapaae i ala yalepóló mepaae so whípaae momókó deté kwéyaçose yóló fo mulóló, kale senaalemó əlakó melae yalepó.

6

*Kótóné kóló whj ama bemó doi munire fo
(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)*

¹ Téró Yesu ą atéyale be taaróló, ama yó matere whírapē atima ama turuku be huluapaae felepó. ² Atima atéró fóló bituraalu, kale sāa nóló beterópóló tukóló muló betere sukamó ą fo wosetere be dolopaae fóló, fo kaae sóró yó melalepó. Atéró yó melalemó, so whj feané ama yó matere fo wosóló sirayóló duraalu, “I whjné ama tué tiki dotoróe fóló du betere doasi kelemei alarape-a, momó salerópó? ³ Ti ąta whj me kae mei, kale Mariané naalema be tētere whj meié? Ama nomarapeta, Jems, Joses, Saimon, Judas-sépi atima imó bitinié? Ama nemarapekélé, dātamō i betó mole ape,” yóló atimané ą hāle mo whj nisiyóló dei tué muturaalu faletu betalepó.

⁴ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné ama kóló whj kae be huluapaae fupa ti ai so whjné ą dukiróló, ama doi sóró horótū beteretei, ama kekelé so whjró ama turuku be hulua so whjtamoné ą dukiróló, ama doi mulatere ala dumipó,” yalepó. ⁵ Atéró ą ai bemó bituraalu, mepaae kelemei alarape erénitei, betə betə hepo daae mole so whj maaté ama naase mulóló, wisirótua yalepó. ⁶ Atéró, so whj feané ąpaae tué tiki tirénitere noatepa dérópó kisipa mualepó. Téró, felekemó tēté fale be hulua dokó Yesuné kale fo wisi yó melaté fu betalepó.

*Yesuné 12 whírapē doteyale fo
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)*

⁷ Ama sóró beteró betere 12 whjirape a beterepaae ape yóló, so whjí tuämó betere dowi keperape doló hókonópóló, atima fotokó bulóló sóró beteralepó. ⁸ Atéyale kílipaae atima tamo tamo yóló dotonaairaalu, etei ma fo yalepó. “Dią furaalu mepaae nokole ɔlakélé, monikélé to dolomó bulóló faqse. ⁹ Tétu, bukaaire kutikélé me dekaaporóló sóró feni, hóleke be betä horóló, dotó tiki tawóló fae. ¹⁰ Dią me be huluamó sókó furaalu, betä whjné bemó fitepa, ti ai bemótóró bitiré fóló, me bepaae furaalu, ai be taalae. ¹¹ Kale dere kaae, dią me be huluamó sókó fəlalemó, dią wisiyóló dape seni yóo, diaaq dere fokélé woseni yóo depa, dią faaираalu i ala yae. Ai be hulua so whjí diaaq atimapaae wisi ala eraai yalemó, atimanétei hótepa taaróló felepóló kisipa yópóló, diaaq hóleke bemó dakere hae terepée deróló fae,” yalepó.

¹² Atima atéró fóló, kale fo wisi yó mótu du-raalu, “Diaaq dowi ala taaróló tué tiki feteyóló betenérapóló,” yó melaté kutu betalepó. ¹³ Atima atéró kuturaalu, mepaae so whjí tuämó betere dowi keperape doló hókonótua yóo, mepaae kisi dalóló mole so whjí wel wéi dilóló wisirótua yóo, yalepó.

*Jon depa tikale fo
(Mat 14:1-12, Luk 3:19-20, 9:7-9)*

¹⁴ Yesuné erótú betere kelemei ala so whjí feané kolóló duraalu, “Aita, wéi tópuratere whjkó Jon mo sukópóló daletei, momó kepaayóló beterapó. Atére fotokóné ama mepaae doasi kelemei alarape

erótú beterapóló,” so whjné ama doi só kotere fo kale topo whj Herot-né wosalepó.

¹⁵ Atépa mepaae so whjné duraalu, “Ata llaija kepaayóló beterapó,” depa, mepaae so whjnémó duraalu, “Ata, Kótóné kóló whjkó du yalepó,” du betalepó.

¹⁶ Atéró kulu kulu só kotere fo topo whj Herot-né wosóló duraalu, “Ai whjta me kae mei, yalo depa tukóló dale whj Jon momó kepaatu yalepó,” yalepó.

¹⁷⁻²⁰ Ai alata hale ini, Filip-né so Herodias noma Herot-né tokóló dokalepó. Atéteremó, Jon-né kale topo whj Herot-paae, “Naaø noné sotei tokóló dokotere ala fo mulapó,” yalemótei, Herot-né ama diki tare whjrapaee Jon dapesó fóló, dirii képiné dokóló, “*Dipula beterae*,” yalepó. Atéteremó, kale so Herodias a doasi fopaae buturaalu, Jon daaitere tu kikitu betalepó. Téyaletei, Herot-né Jon a mo donoi alamaaté yó tapa, Kótóné mo kae betheró betere whj wisipóló kisipa mutu, ama somané yaai dere ala seséyalepó. Ti noatepae, Herot-né Jon-né du betere fo ekélé yóló wosetu betaletei, ai foné bete ama kisipa seni, kóló kóló yalepó.

²¹ Téró, Herodias-né Jon daaire tu keketé fóló, nalo ti etei kaae tu kelalepó. Herot a deale be dë wapa, ama sóró betheró betere doasi whjrapemókélé, ama diki tare whjrapené topo whjrapemókélé, Kaleli haemó betó mole doi mole whj disirapemókélé, mo doasi ola deralepó. ²² Atima atéró ola deyóló nuku betalemó, kale so Herodias-né senaalema sókó wóló, kiliyaleteiné Herot-ró ama ola naai wóló betó mole so whjtamo doasi hëkeserótú betalepó.

Atéteremó ą hękeseturaalu, kale topo whjné kale so seimalepaae duraalu, “Yą noa olandó saai tué mute? Naaø saai tué mutere əla yało melaalopa, epaae yae,” yalepó. ²³ Atéró, Herot-né kale so seimaletamo mo dirii fo yóló mulótú duraalu, “Yało teteróló kaae tare haekélé tuamó tekeyóló, ó mepaae əla əla kwiapaae yą saai tué mutepa, yało yą melaalopó,” yalepó.

²⁴ Ai fo depa kale so seimale ą fóló, hamapaae woseturaalu, “Emó noa olandó melópoló ąpaae yaróe?” depa, hamané duraalu, “Kale węi tópuratere whj Jon depa tukóló, ama topo du betą ąlæe yae,” yalepó.

²⁵ Ti fo depa, kale senaale hamané dere fo wosóló, ą kale doasi topo whj Herot beterepaae fóló duraalu, “Kale węi tópuratere whj Jon-né topo mo miótóróti tukóló, nuku tómó beleróló ąlæe,” yalepó.

²⁶ Kale senaalené ai fo deremó, Herot ą fomo duraalu, kutiri humula yalepó. Téyaletei, ama əla naai wóló bétó mole so whj feané keletómó, ama yóló mulale dirii fo tикиnépa, téyaalopó yalepó.

²⁷⁻²⁸ Atéró, Herot-né hapale títitoró kale whj du betere whipaae duraalu, “Yą *dipula* bepaae fóló, Jon depa tukóló ama topo du sóró ape,” yóló dotęyalepó. Tétepa kale whj fóló, Jon depa tukóló topo nuku tómó beleróló sóró wóló, kale so seimalepaae mulatepa, amamo hamapaae male felepó. ²⁹ Jon atéró depa tikalepó dere fo woseturaalu, ama yó matere whjrape wóló, ama tupuló tiki betą sóró whj bulatere kane dolomó douralepó.

*Yesuné 5000 whị ọla melale fo
(Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Jon 6:1-13)*

30 Téró Yesuné doteyale, *aposel whịrape atima* ą beterepaae fesaae wóló Yesu boperóló daalu, atimané yó male foró yale alatamo ąpaae yalepó.
31 Atéró yó mótu betepa, so whị mo fea fua wua du bituraalu atima ọla naaire tékélé munipa, Yesuné atimapaae duraalu, “Dạ i betere tiki taaróló, so whị bitinire tikipaae sàa nóló bitị faalopa ape,” yalepó.

32 Atéró, atimasisi so whị bitinire tikipaae bettaai wẹi nukumó felepó. **33** Téyalemó so whị feané atima foletei kolóló, atimatamo hokolaayaaираalu, Yesusépi faai dere tikipaae hae tumó so whị atimapi hapale sókó fóló betó molepó.
34 Atéró, Yesusépi atima nuku taaróló, haepaaetaae doropóló kelalemó, so whị mo hágé ọla kaae wóló betó molepó. Ai so whịta kaae tare whị meiyóló, atima kóleaané betó mole *sipsip* hupurape kaae betepa kilitu, Yesuné atima kólené sukalepó. Téturaalu, Yesuné atimapaae bete mole forape fea yó melaaikaae salepó.

35 Atéró yó melaté fu betepatei, be mo ti dikiyalepó. Atétepa, ama yó matere whịrape ą daalepaae wóló duraalu, “Doai so whị-a, whịkélé bitinire tikimó betepatei, be ai diki yale ape.
36 Térpa, ti felekemó tè mole beraperó ipu berapetamopaae olandó atimanétei dupuyóló naleta yópóló, doteyaasepe,” yalepó.

37 Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Atimané naaire ọla diaaqtéi melae,” depa, atimané ąpaae

duraalu, “Atima naaire qla 200 *denarias moniné sumó dupunére?*” yalepó.

³⁸ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Ti wisirapa, *bred* o bulakó meteró muléró kële fae,” yalepó. Ai fo depa, atimané kële fóló ąpaae duraalu, “*Bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló betá mulapó,” yalepó.

³⁹ Atépa ama atimapaae duraalu, “Bukóló kae kae beterae,” yalepó. ⁴⁰ Ai fo depa, ama yó matere whírapené kale so whírape dosayóló, 100 whírape betapaae yóló kae beteróo, mepaae 50 whírape betapaae yóló, kae beteróo, yalepó.

⁴¹ Atéró beteróló, kale *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló, taru hepen-paae kese horóló momaturaalu, Talepaae mo kée yóló kemetepa, kolokóraalu yóló, ama yó matere whírapepaae melalepó. Tétepa atimanémo mo so whímó ąliralepó. ⁴² Atéró, ai qla atima mepaae so whí hásokó dini, mo fea sumó nalepó. ⁴³ Atéró nóló muni fele *bred* oró ya bukitamo ama yó matepa, wosetere whírapené siré kwęyóló, 12 yorape deyóló fąanalepó. ⁴⁴ Soraperó naale senaletamo dosąani, ai qla nale whírape maaté dosayóló touróturaalu, 5000 whírapepó.

*Yesu węi tómó daaté fele fo
(Mat 14:22-33, Jon 6:16-21)*

⁴⁵ Atétu beteró, mo ai fapotóróti Yesu ą ai touró betere so whípi fópóló kaae taru, ama yó matere whírape atimapi węi nuku sóró Betsaida bepaae fópóló, dotonalepó. ⁴⁶ Atéró, nalo Yesu ą ama wotoró bituraalu, so whípaae kole-ó yóló

fópóló dotonóló, ą du sorokó mole aopaae moma yaairaalu felepó.

⁴⁷ Atéró be dikité dorowaletamo, Yesuné ama yó matere whírape atima nukutamo wéi kulu tuämó fu betepa, ą ama wotoró wéi fókumó beterepó. ⁴⁸ Atéró bituraalu kelalemó, ama yó matere whírape atima nuku bisiki fotokoyóló ītu betepa kelalepó. Ti noatepae, atima faai fole tikiró besé tiki wouraalu, fotokoné bisiki tētepa, mo fotokoyóló ītu betalepó. Atétu betepa, be mo dęyaaí du beteretamo Yesu ą atima dekeróló faai, wéi tómó daaté walepó. ⁴⁹ A wéi tómó atéró daaté waletei atima feané kolóló, kepe wale nisiyóló wituraalu atima keteré yalepó. ⁵⁰ Até deretamo Yesu sókó wóló atimapaae duraalu, “Ita ępa, wiyaqse. Diaaq hosaa diriyóló dua betae,” yalepó.

⁵¹ Yesu atéró wéi tómó daaté wóló, nuku tuapaae taae holalemó, kale wou betale besé tiki tikalepó. Atétere ala kolóló, kale whírape atima siratu betalepó. ⁵² Atéró ola kolokó daalu yóló nale bete atima wisiyóló kisipa muni, atimané tué tiki hapólú ipakalepó.

⁵³ Atéró, atima wéi té Kenesaret haeró fóló, kale nuku ai dulalepó. ⁵⁴ Atima atéró, nuku dulóló haepaae taae feletamotóró so whí mo feané Yesu kilitu, ą Yesupóló kisipa yalepó. ⁵⁵ Atéró, Yesu kelale so whí mo hapale fóló, ai hae kwiamó té mole be hulua feamó hepo daróló betó mole so whí beleyóló, Yesuné wisirópóló, ą kotere tiki dokosó fua yalepó. ⁵⁶ Atéró Yesu ą sawa be huluarapepaaekélé, doasi be huluarapepaaekélé,

ipu berapepaaekélé, kotopa so whjné ai ala deté kutu betalepó. Atéturaalu, mepaae ai be huluamó hepo dalóló betó mole so whj ola dupuneta dere tikimó beteräleta yalepó. Atéró betó mulu, Yesupaae woseturaalu, “Naao kuti salemó maaté dñé wolaa yó su yaaitapóló,” dotopoi fo du betalepó. Atéró, Yesuné kuti salemó maaté wolaa yale so whj fea wisitua yalepó.

7

Bólu inipatei fokotere fo (Mat 15:1-20)

¹ Atéró, kale mepaae Farisi whjraperó Moses-né yóló muló betere fo yó melatere whjrapekó mepaae whjrapetamo atima Jerusalem be taaróló, Yesu beterepaae wóló ą bopéróló betó molepó. ² Atima atéró wóló betó mulu, Yesuné yó matere whjrape atima naase fokoni, ąla nuku betepa kelalepó. Atétepa, kale whjrapené duraalu, “Dą ąla naai naase fokutu dere kaae atimakélé fokotere noatepa dérópó,” du betalepó. ³ Ti noatepae, kale Farisi whjraperó Judia whjrapetamo atima alimarapené mara mole ala sya furaalu, naase bólú epa, ó bólú inipatei naase fokonitepa, ti atima ąla naalomeipó. ⁴ Atéturaalu, atima ąla dupuneta dere tikipaae fi wóló, atimané tiki bólú inipakélé wéi tópunipa, ti atima ąla nukua dumipó. Téturaalu, atimané alimarapené kae kae mara mole alarapekélé hotowa yóló sya fu dere kaae, atimané ąla detere wutirape ó wéi nokole wutirapekélé fea fokóló nukua dapó.

⁵ Atéreteiné kale Farisi whjraperó Moses-né asere fo yó matepa whjrapetamoné Yesupaae

duraalu, “Naao yó matere whírapené dáné ayarapené mara mole ala sya fóló, atimané naase fokonipatei qla nukua dere-a, noatepa de?” yalepó.

⁶ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Kótóné ama kóló whí Aisaiané dią tó tıkíné sikılıre whírapemó tué muturaalu, i fo mo donotóró aseyóló muló beterapó.

‘Iso whí atimané hosaa tuąmó ę sóró beterénirutei, hale kólóné maaté yálo doi hale sóró horótú beterapó.

⁷ Atimané yó mótu betere fota, bete munipatei mo whjné kisipané kekeme nóló i ala yae ó yaqse du beterapó.

Atima ę aqmó bitinirutei, hale foné maaté Tale-ó du beterapó,’ erapó.

⁸ Ti diaaq ayarapené mara mole alatóró hale sya fu bituraalu, Kótóné yae yóló muló betere fo eréni, taaló ai betere ape,” yalepó.

⁹ Téró ama atimapaae duraalu, “Kótóné yae yóló muló betere fo sisópaae eróló, diąné ayarapené mara mole ala wisirapóló ai sya fu betere ape. ¹⁰Ti noatepae, Moses-né i fo aseyóló muló beterapó.

‘Naao ayaró haetamo aqmó sukóló bituraalu, atimaamoné doi hale sóró horótú betaе,’ erapó. Me fo i ape. ‘Mepaae whjné ama hamaró alimatamo tekeratere fo depa, atétere whí mo ti sukópóló dae.’ fo aseyóló muló beterapó.

¹¹ Ai fo epatei, diaaq i fo du beterapó. ‘Mepaae whjné ama hamaró alimatamopaae duraalu, “Yálo mole qla qla diaamo tao sóró móluatei, Kótópaae melaleteiné diąamo werapó. Yálo

mole qla feata, Koropani, ai fo feteyóló Kótó melale qlapóló mo so whjné supa, ti fo mulapó,” ’ dua dapó. ¹² Kale mepaae whjné ama hamaró alimatamo tao saairetei diaaq atétere alané sesétu beterapó. ¹³ Ti diata, diaaq ayarapené mo deté wale mara mole ala sya furaalu, Kótóné fo hale qla kaae aqrótú beterapó. Take ai ala deté wale kaae, mió diaaqkélé atei kaae alarape hóko ai du betere ape,” yalepó.

¹⁴ Téró, Yesuné kale mo so whj ą beterepaae momó ape yóló duraalu, “Dię feané yało i dere fo mo diriyóló wosóló tué muae. ¹⁵ Mo nokole qla whjné tiki tuapaae durupuraalu whj dorótimipó. Téni, whjné tiki tuqmó kaayóló sókó wale alané betą whj doratapó,” yalepó.

¹⁷ Atéró, Yesu ą ai so whj betepa taaróló, fóló bemó bateremó, ama yó matere whjrake ą beterepaae wóló, ama kale yale fo sale fo noa betené yalerópóló ąpaae wosalepó. ¹⁸ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Diąkélé, diaaq kisipa tiki hapóló eruraalu, yało ai yale fo bete tuéni airapó. Mo nokole qla whjné tiki tuapaae doropóló whj doréni deretei, diaq kisipanié? ¹⁹ Ti mo nokole qlata, whjné hosaa tuapaae sókó fumitei, depepaae doropóló, di alée fulapó,” yalepó. Yesuné ai fo ereteiné nokole qla fea naaitepa fo munipa, nae erapó.

²⁰ Ai fo tómó olekeyóló atimapaae duraalu, “Whjné tiki tuqmó kaayóló belapaae sókó wale alané betą whj doratapó. ²¹⁻²³ Ti whjné hosaa tuqmó kaayóló wale alarape i ape. Dei tué mutere alakélé, aqni kae kae hóko nópu nokole

alakélé, mené qla olémi sere alakélé, whj dele alakélé, nópu nokole alakélé, fea qlamó ekéle dere alakélé, me whjtamo dei tué mutere alakélé, kapala dilikitere alakélé, mo enénire dowi alakélé, mené qla senée yóló dei tué mutere alakélé, me whj eratere fokélé, seké whjpóló bopé faketere alakélé, wisi tué muniru, sonaalei hóko du betere dowi alakélé, ai dosşayale alarape fea whj tuamó kaayóló wouraalu, whj dorótua dapó,” yalepó.

*Juda meire soné kisipa tiki tirale fo
(Mat 15:21-28)*

24 Téró Yesu ą ai be taaróló, doasi Tair be hlua bopéróló té mole berapepaae felepó. Atéró, ą betä whjné be dolomó fóló betepa, mepaae whjrapené ą kelaqsóró bope yaqse yaletei, ą kinóló betenénipó. **25** A atéró beterapó dere fo betä dowi kepe tepeyóló betere senaale hamané wosóló, ą Yesu beterepaae hapale sókó walepó. Atéró, ą Yesu daale aqmó deraapisa fóló fió mualepó. **26** Ata Juda fake mei, Krik so ą hamané Siria haemó tene be Fonisiamó dealepó. Ai so Yesu daale aqmó fió mulu duraalu, “Yalo senaale tuamó betere dowi kepe naao hókonaasepé,” du betalepó.

27 Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Folosóró naale senaalené nokole qla atimapi nópóló melae. Ti noatepae, atima súmó nénipatei, yuwirape nópóló matere ala dorapó,” yalepó.

28 Ti fo depa, kale soné ąpaae tokó mótu duraalu, “Tale-ó, aita mo deretei, kale keteirapené qla ni fake tómó beleróló nokole folope sorokóta deretei haçrapenékélé nukua dapó,” yalepó.

29 Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naao ai dere foné naao senaale tuämó betere dowi kepe sókó felepa, dua fae,” yalepó.

30 Ai fo depa, kale so ą ama bepaae sókó fóló senaalema kelalemó, ama tiki tuämó betere dowi kepe sókó fóló, besekę tómó ą feléyóló fió molepó.

Kolóró wosélitamo kine whị wisirale fo

31 Atéró Yesu ą ai Tair hae kwia taaróló, Saidon hae kwia tuämó tẹyóló fóló, Kaleli węi fókumó tẹ mole be Dekapolis hae kwiamó sókó felepó.
32 Yesu atéró sókó fóló beteremó, betą woséli kiyóló fokélé alure whị Yesuné wolaa yópóló, atimané dapesó wóló beteralepó.

33 Atéró betepa, kale so whị daae mole tiki taaróló, Yesuné dəpaae dapesó fóló daalu, ama naase dou tamо kale whjné woséli dolopaae sekée faróló sókó salepó. Atéró, ama naase doumό fesəa fę eróló, kale whjné hapemó wolaayalepó.
34 Atéró, Yesu ą hepen-paae kese horóló fomo sókó faróló duraalu, “Epapeta” i fo feteyóló, “Kineti tukwę fae,” yalepó. **35** Ai fo deremó, kale whjné kine woséli tukwę fóo, ama kólókélé tukwę fóo duraalu, fo du betere whị kaae, fo kaae sóró yalepó.

36 Atéró, Yesuné atimapaae erale alarape mepaae whipaae, “Yaose,” yóló fo mulateei, Yesuné yale ala so whị feapaae deté kwęyóló fakeralepó. **37** So whị feané atétere fo wosetu, sirayóló duraalu, “I whjné du betere ala feata, mo kokoi ala alamaaté erótua dapó. Woséli kine whjtei tukwę faloo, kóló nomone whikélé fo yóo, dapó,” du betalepó.

8

*Yesuné 4000 whị ola male fo
(Mat 15:32-39)*

¹⁻² Atéró kale yale kaae, mepaae so whị mo dekéró ą beterepaae tourāle wóló betó molepó. Atéró betó mole so whị atima naaire ola meipa, ama yó matere whịrapepaae ape yóló duraalu, “I so whị sore su kamó ętamo bituraalu, olandé néni, hale betaleteiné atima ę mo doasi կolené sukutapó. ³ Ti atima mepaae so whịta, saletómó waleteiné wote siri hale fópóló dotonatepa, tü tuamó wotené sisiraae faqsóró dapó,” yalepó.

⁴ Ti fo depa, ama yó matere whịrapené ąpaae duraalu, “Aita mo deretei, so whịkélé meitikimó atimané naaire ola-a, momó mupa melaaloé?” yalepó.

⁵ Ai fo depa, Yesuné atimapaae woseturaalu, “Ti diąné *bred* o bulakó meteró mule?” depa, atimané ąpaae duraalu, “Wéikeró o bularape beta mulapó,” yalepó.

⁶ Tétepa, Yesuné ai betó mole so whị fea hae tikimó beta e yóló, kale *bred* o bularape ama sóró taru, Talepaae mo kée yóló, momayalepó. Atéró momayóló kemetepa, Yesuné kolokó daalu yóló, ama yó matere whịrapepaae melae depa, atimanémo, kale so whịmó ąliróló melaté kwęyalepó. ⁷ Téró, ama yó matere whịrapé atimané toróti mole ya belekqatikikélé melatepa, Talepaae mo kée yóló, atimapaae duraalu, “I yarapekélé nópóló, melaté kwęyae,” yalepó. ⁸ Atéró, atima nóló süturaalu buki muni feletei, ama yó matere whịrapené daseté kwęyóló,

wéikeró yorape fajanalepó. ⁹ Atima ai ola nale whjirape dokó sóró touróturaalu, felekemó 4000-whjirapepó. ¹⁰ Atéró kemetepa, ai betó mole so whjí fópóló doteyóló, Yesu ą ama yó matere whjirape atima Dalmanuta hae kwiapaae nukutamo felepó.

¹¹ Atima atéró fóló betepa, mepaae Farisi whjirape Yesu beterepaae wóló, ąpaae kae kae wosetere fo du betalepó. Aita, ą kąae kolóló su suraalu, naao hepen bemó mole kelemei alakó damaletamo kelaai dapa, eranénié? du betalepó. ¹² Atéteremó, Yesu ą fomo sókó faróló atimapaae duraalu, “Dią mió i alimó betere so whjné me kelemei alakó kelaipa erae du betere-a, noatepa de? Talené diapaae kelemei ala me kae eraalo meipóló yálo diapaae mo i dere ape,” yalepó. ¹³ Ai fo du beteró kemetepa, kale so whjí betó mupatei taaróló, atima nukutamo wéi fóku utéró momó té felepó.

*Yist-paae dó faróló yale fo
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Atima atéró furaalu, mepaae ola uté téró mupatei kęóró *bred* o bulabeta maaté atima nukumó mupa kelalepó. ¹⁵ Téró, Yesuné ama yó matere whjirape kisipa mulóló ma duraalu, “Kale Farisi whjiraperó Herot-tamoné *bred* o tópuratere ola *yista* mo doropa, wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

¹⁶ Ai fo deremó, ama yó matere whjirape atimasisitei duraalu, “I dere fota, dąné kale *bred* o bularape kęyó yóló weimó ai dere ape,” yalepó.

¹⁷ Atimasisitei atéró kelaarótú betere fo Yesuné ama tué yóló atimapaae duraalu, “*Bred* o meipóló, diásisitei noatepa fo tiki kelaarótú bitu de? Diaaq

tué tiki hapóluraalu, ai yale alarape dijané kilitu bitutei, diaaq tuéni airapó. ¹⁸ Diaaq kelenékélé mo koloo, wosélinékélé mo wosoo yaletei, yalo erale alarape diaaq kisipani, ai keterélirapó. ¹⁹ Yalo aporó *bred* o bula kolokó daalu yóló 5000-whírapé atima nalemó sútepa, buki daseté kwéyóló meteró yorape deyaleé?” depa, atimané duraalu, “12 yorape deyóló fáfanalepó,” yalepó.

²⁰ “Yalo me 4000 whírapemó, wéikeró *bred* o bularape kolokó daalu yóló melóló, atima nalemó sútepa, buki daseté kwéyóló meteró yorape deyaleé?” depa, “Wéikeró yorape fáfanalepó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ti ai yale alarape fea diaaq kolólótei, bete diriyóló tué muni airapó,” yalepó.

Betsaida bemó kele dilikire whí wisirale fo

²² Atétu beteró, atima Betsaida bemó sókó walemó, mepaae whírapené betá kele dilikire whí Yesupaae ą wolaa yae yaairaalu dapesó walepó.

²³ Atéró wapa, ai be hulua taaróló, dëpaae Yesuné kale kele dilikire whí naasemó tawóló felepó. Atéró fóló, kale whíné kelemó fesäa apuróló, Yesuné ama tikimó naase mulóló duraalu, “Mió naao kelené me olakó wisiyóló kelete?” yalepó.

²⁴ Ai fo depa, kale sekéné ama kele fisäae faróló duraalu, “Whírapé kotereteita, ni kaae tokóló só kotapó,” yalepó.

²⁵ Ti fo depa, kale dere kaae momó Yesuné naasené kale whíné kelemó wolaayalemó, ama kele mo ti wisituraalu, qla qla diriyóló kelalepó.

²⁶ Atéró, Yesuné kale whí ą ama bepaae fópóló

dotonótú duraalu, “Yä doasi be huluapaae feni, mo naao bepaaetóró fae,” yalepó.

*Pitané yata Kerisopó yale fo
(Mat 16:13-20, Luk 9:18-21)*

²⁷ Atéró, Yesu ą ama yó matere whírapetamo ai be taaróló Sesaria-Filipai be hulua bopéróló tē mole be hluuarape tuqmó fu bitu atimapaae woseturaalu, “Mo so whjné ę-a, depó du bitute?” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Mepaae so whjnéta, ya kale wéi tópuratere whj Jon-pó. Mepaae so whjné duraalu, yata Elaijapó, mepaae so whjné duraalu, yata, Kótóné ama kóló whjpó du beterapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Diaaq tuéné-a, ę depó du bitu de?” depa, Pitané ąpaae tokó mótu duraalu, “Yata, so whj fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whj Kerisopó,” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Eta, Kerisopóló, mepaae so whjpaae momókó bope yaqse,” yalepó.

*Yesuné ą sukqalopó yale fo
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)*

³¹ Ai fo yóló, Yesuné ąpaae eraaire ala atimapaae kaae sóró yó mótu duraalu, “Whjné Naalema kae kae sekéi ala mo saalopó. Mepaae whj disirapenékélé, kale mo so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whírapenékélé, Mosesné asére fo yó matere whírapenékélé ęta Whjné Naalema meipóló, mo ti só deraalopó. Atétepa, mepaae whírapené ą mo ti daalotei, be dę sore kemetepa, ti ą momó kepaayóló betaalo

ai ape," yalepó. ³² Yesu ąpaae eraaire ala amatei hąkearóló depa, Pitané ą tu dępaae dapesó fóló, atei fo ekesé yóló, foné salepó.

³³ Ti fo deparatei, Yesu ą ama yó matere whı̄rape beterepaae fetée anóló Pita foné sóró duraalu, "Satan-ó, ya yalo sisópaae fae. Naaō ai mole tuéta, ti Kótóné yaaire alamó kisipa muni, mo whı̄nē yaaire ala maaté kisipa mutu ai dere ape," yalepó.

³⁴ Atéró, ama yó matere whı̄raperó ai betó mole so whı̄ featamopaae ą beterepaae ape yóló duraalu, "Dią̄ mepaae so whı̄tamo e sya waai kisipa mutupa, ti naao yaaire ala taaróló, sisópaae mulóló, ya sukaaire filipaa ni naaotei beleyóló ę̄ sya ape. ³⁵ Whı̄ me dené ama betere bete me ala yaqsórópóló, amatei wisiyóló kaae tapa, ti atétere whı̄ ą̄ ama betere betetamo turó aluyaalo ai ape. Téretei, whı̄ me de yalo ala eróturaalu, i kale fo wisi erótú betere tuämó ama betere bete kemeratepa, ti ai whı̄nē betere bete aluni, mo ti muó tawaalo ai ape. ³⁶ Mepaae whı̄ de i haemó muó mole wisi wisi ą̄la dekéró betapaae du betere tuämó, ama betere bete mo ti alutepa, ti ai wisirapóló kisipa mute? Mo meipó. ³⁷ Ama betere bete alutepa, momó saairaalu, noa ą̄latamo dupu yaaloé? ³⁸ Mió i alimó dowi alaró nöpu nokole alatamo du betere tuämó me whı̄nē duraalu, 'Yata, Yesu tuéru, ama ala erótú betere whı̄jé?' yóló wosetepa ą̄ witu halemó, ai whı̄ró ama fotamo ą̄ tuénipó depa, ąpaae i fo yaalo ai ape. Kale Whı̄nē Naalema Alimané doasi doi mole dę̄ wisinaaleró ama mo kae betere *ensel-rapetamo* wale suksamó folosóró halemó ą̄ tuénipó yale whı̄paae, Whı̄nē Naale-

manékélé ai whị ą tuénipó yaalo ai ape,” yalepó.

9

*Yesu kae tiki daane wale fo
(Mat 17:1-13, Luk 9:28-36)*

¹ Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Yalo diąpaae mo i dere ape. Dią mió i betó mole so whị mepaae sukuni hale betepatei, Kótóné ama teteróló betere aomó mole ala mo doasi fotokötamo wapa ke-laalopó,” yalepó.

² Atéró apomiró be dę kemetepa, Yesuné Pita, Jems, Jon-sépi atima dape sóró doasi sokore hasi fosópaae holalepó. Atéró horóló beteremó, atimané kele tómótei, Yesuné ama daale tiki taaróló, kae tiki daane walepó. ³ Atéturaalu, ama deró betere kutikélé, mo yako kaae dę tekée fi deró betepa kelalepó. I haemó betó mole so whiné deró betere kuti dę kaae aleraai fokotepakélé, ai kutiné dę kaae alée fenénipó. ⁴ Téró aimó, atimané keletómó kale Moses-ró Elaijatamokélé mo betere whiné tiki kaae daayóló sókó wóló, Yesutamo fo du betalepó.

⁵ Atétere ala kolóló, Pitané Yesupaae duraalu, “Yó matere whị-ó, dą fea etéró betamó beteretei mo wisirapó. Térapa, me ya betóo, me Moses betóo, me Ilaija betóo, yaaire furu be sore dąné tēnaalopa, wisire?” yalepó. ⁶ Ai fota hale ini, atima wituraalu, yaaire fo ketetepa, hoko fotei erapó.

⁷ Atéró daae molemó, kitikiné atima husurale dorowóló, ai kitiki dolomótei fo fakeyóló duraalu,

“Ita, yalo mo hosaa mole naalepa, ama dere fo mo wisiyóló wosae,” yalepó.

⁸ Ai fo deretamotóró atimané kele kele yalemó, kale whjí tamo daani, Yesu ama wotoró daapa kelalepó.

⁹ Atétu beteró, atima ai hasi fosó taaróló durupu bitu, Yesuné atimapaae duraalu, “I yale alarape mepaae so whjipaae dijané mió folo hapale momókó yaqse. Kale Whjné Naalema a dóló mo ti sukunaletei, momó kepaayóló fi tikimó ti yaasepóló, mió hapale bope yaqse,” yalepó. ¹⁰ Ama ai yale fo wosóló, atimané mepaae whjipaae ini, atimasisitei kelaaróló duraalu, “Mo ti doló sukunóló momó kepaayóló betaalopó dere fo-a, noa fo betené yalerópó,” du betalepó.

¹¹ Atéró, atimané ąpaae woseturaalu, “Kale Moses-né asere fo yó matere whjrapené Tale waai teópatei, Elaijapi waalopó du betere-a, noa fo betené du bitute?” yalepó.

¹² Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Ti mo dapó. Elaijapi wóló, ola ola fea ama momó donoróló mulaalopó. Téretei, Kótóné fo asere tuqmó i fo erapó. Whjné Naalema, a mo doasi dele su betepa, atimané a faleyóló só deraalopó ere fo-a, metéli yaaireteimó ere? ¹³ Téretei, yalo diapaae mo i dere ape. Ilaija ąta, mo walepó. Tétepa mepaae so whjné kale yóló muló betere fo mo dokonóturaalu, atimané ąpaae mo eranée yale alarape fea motóróti ai erale ape,” yalepó.

*Dowi kepe betere naale wisirale fo
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-43)*

14 Téró Yesu ątamo fele whjirape fesaae walemó, mepaae beteróló fele yó matere whjirape mo so whjné bopéróló daae mupa kelalepó. Aita hale mei, ai whjraperó Moses-né asere fo yó matere whjirapetamo foné u só derótú, i só derótú du betepa, kaae tawóló daae molepó.
15 Atétu beteremó, Yesu sókó wapa kilitu, so whjirape doasi sirayóló, ątamo hokolaa yóló koleó yaairaalu felepó.

16 Téró, Yesuné ama yó matere whjirapepaae woseturaalu, “Noa fo betemó dią fo tokótamo du bitu de?” yalepó.

17 Ai fo du betepa, ai wóló daae mole so whjirape kuamó betą whjné duraalu, “Yó matere whjirape, yalo naale dowi kepe bituraalu, ama kóló nomunu fo initeretei naao wisiraasepóló, yapaae dapesó walepó. **18** Ti noatepae, dowi kepené haepaae taae deróló haeratepa, ama sereke hatua yósóró kólómó dako sókó wua dapó. Téturaalu, ama hó naase, tikikélé fea sosoro falótua depa, naao yó matere whjirapepaae hókonaasepé yalemó, atimané hókonaaitere sunipó,” yalepó.

19 Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Mió i alímó tué tiki tiréni hóko betó mole so whjirape, dią tué tiki tirópóló meteró sukamó ę diätamo betaaloé? Diaaq hapólure kisipa taaróló, wisi kisipa sópóló ę diätamo meteró sukamó betaaloé? Térápa, ai naale ępaae dapesó ape,” yalepó.

20 Ai fo depa kale naale ą beterepaae dapesó walemó, dowi kepené Yesu kilituraalu, téti kale naale mo fotokqiné tao sóró feseróló haemó

haeratepa biliraté feletikimó, kólómó dako sókó walepó.

²¹ Atétere ala kolóló, Yesuné kale naalené alimapaae woseturaalu, “Naao naale ai ala du betepa, ba fo meteró kemeyaleé?” depa alimané duraalu, “Mo ketemó kaae sóró deté waletei, miókélé hale ai yó tare ape. ²² Yálo naale doló sukunaairaalu, ai dowi kepené sipaaekélé ó wéipaaekélé, tao sóró taae falatua yalepó. Térapa, naao dámó kóleturaalu súmó tao senépa ti tao saasepólópó,” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao ępaae súmó tao saaloé? dere-a, mepaae whj dené Talepaae tué tiki tiratepa, ti ai whjpaae fea ala fea Talené ama súmó eranérapó,” yalepó.

²⁴ Ai fo depa kale naale alimané ama ere ala hakearóló duraalu, “Yálo tué tiki tiró betepatei doa meipa, me kwiapaae halekeretei naao ę tao saasepé,” yalepó.

²⁵ Yesu ą ai ala du beterepaae so whj fea sururu yóló wapa kolóló, dowi kepe foné sóró duraalu, “Whjné kólóró wosélitamo kinó betere dowi kepéó, yá ai whj tuamó beteretei, yálo i hókonatapa, momó kae bitj weni, mo ti fae,” yalepó.

²⁶ Yesuné ai fo deremó, kale naalené tiki tao sóró feseróló kale dowi kepe keterétamo sókó felepó. Atépa, kale naalené tiki mo sukj whj aopa, kolóló so whj feané duraalu, “A mo ti ai sukale ape,” du betalepó. ²⁷ Atépa, Yesuné kale naale naasemó tao salemó turukó horóló daane holalepó.

²⁸ Atétu beteró, nalo Yesu ą be dolopaae doropóló betepa, ama yó matere whjrape atimanalemaaté bitu ąpaae duraalu, “I dowi

keperape dənē doló hōkonatepa, sókó fenitere-a, noatepa dérópó,” yalepó.

29 Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Moma dere alané betə atei kaae dowi keperape sūmó hōkonanérapó,” yalepó.

30 Téró atima ai be taaróló, Kaleli hae tuāmó tēyóló felepó. Ti atéró feleteita, Yesuné ama yó matere whīrapepaae maaté kale fo wisi yó melaai kisipa mutu, mo so whīnē atima betere tiki tué yaqosóró yalepó. **31** Atima atéró fóló bitu, ama atimapaae duraalu, “Hāle mo whīnē kale Whīnē Naalema dōpóló, whī mené eleké deyaalopó. Atéró, mo ti dóló sukunaalotei, sore be dē kemetepa, ti ə momó kepaayóló betaalo ai ape,” du betalepó. **32** Ama atéró yale fo bete atima tūénitepa, noa betené yalerópóló, wosaii yaletei, atima wituraalu, taaralepó.

*Doasi topo whī deé? yale fo
(Mat 18:1-5, Luk 9:46-48)*

33 Téró, atima Kapeneam bepaae fóló, atima fiyaaire bemó bitu, ama yó matere whīrapepaae woseturaalu, “Diā tū tuāmó alale siré wou betale-a, noa fokó deté wou betaleé?” yalepó. **34** Yesuné ai fo depa tūmó wou bituraalu, topo whī-a de betere yóló atimasisi alale siré waleteiné haletu, Yesupaae tokó matere fokélé inipó.

35 Téró Yesu ə bitī deyóló ama yó matere 12 whīrape ə beterepaae ape yóló duraalu, “Whī me detamo topo whī betaai kisipa mutupa, ti belei aoyóló so whī feané kutó diratere whī betaе,” yalepó.

36 Atéró, ama betä naale belekäamale dape sóró atima tuämó daalóló, ama apuó taru duraalu,
37 “Mepaae whị denétamo yalо doimó etei kaae naale mo wisiyóló dape supata, ti etei mo wisiyóló dape sirapó. Atétere whiné emaaté dape sumitei, ę doteyale sekékélé dape sirapó,” yalepó.

*Datamo bōe dinitere whīta dānē be whīpō
(Luk 9:49-50)*

38 Téró, Jon-né Yesupaae duraalu, “Yó matere whī-ó, whī betané naao doimó dowi kepe hōkutu betepa, ata datamo betämó kotere whī meipóló, dānē sesýalepó,” yalepó.

39 Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Atei kaae whiné ama yaaire ala yópóló sesékese. Ti noatepae, mepaae whiné yalо doimó mepaae kelemei ala erale kılıpaaemo, yalо doi doróló faleyalo meipó. **40** Mepaae datamo bōe dini dere whīrapeta, ti datamo mole whī ai ape. **41** Yalo diapaae mo i dere ape. Dią Keriso whī bitu, yalо ala erótú beteremó, mepaae whiné wēi melatepa, atétere whī dupu hásokó feni, mo saalo ai ape,” yalepó.

*Me whī dowi ala yópóló dée nalatere ala
(Mat 18:6-9, Luk 17:1-2)*

42 “Mepaae whī denétamo epaae tué tiki tiró betere doi muni, sókótei sókó dei so whī dowi ala yópóló dée nalatepa, atétere whī mo doasi dowi dupu saalo ai ape. Atei ala dere whī ama depamó mené doasi kane fake dulóló wēi kēlapaae taae faluṣóró wisi uapó. **43** Naao naasenétamo ya dowi ala yópóló dée nalatepa, atétere naase tukóló taae falae. Ya betä naasetamo bituraalu, mo ti

betaaire tikipaae sókó faasepólópó. Naase tamo daayóló beteräletikimó, me naasené naao tiki turó doasi surukókélé feni, häle dó tare sipaae ąlisóró faqsóró dapó. ⁴⁵ Naao hóné ya dowi ala yópóló dée nalatepa, atétere hó tukóló taae falae. Ya betä hótamo bituraalu, mo ti betaaire tikipaae sókó faasepóló dapó. Ti noatepae, ya hó tamo daayóló beteräletikimó, me hóné naao tiki turó si duku beterepaae ąlisóró faqsóró dapó. ⁴⁷ Naao kelené ya dowi ala yópóló dée nalatepa, ti atétere kele sokóló taae falae. Betä keletamo bituraalu, ya mo ti betaaire tikipaae sókó faasepólópó. Ti noatepae, naao kele tamo wusuró buóló betepa, naao tiki turó häle dó tare sipaae faqsóró dapó. Ti Kótóné teteróló kaae tare tikimó mole alata, betä keletóró daayóló bituraalu, sene fupa mo wisirapó. ⁴⁸ Ti dowi dele su betaaire tikimó kisipa mutu, asémó i fo erapó. Aimó betere whírapeta, mokené turukóló nokoletei mo kemekélé ini yóo, sikélé surukó feni häle dótóró tawóo yaalopó. ⁴⁹ Na ó hupu mi këlaayaqsóró kó terepetu dere kaae, so whí fea tuämó mole dore alaró wisire alatamo sinétei biliyóló taleyaalo ai ape. ⁵⁰ Ti kóta, əla feléróló nokole əla wisipó. Téretei, kale kóné felé keme-tepa, momó kae noayóló felé bulaaloé? Mo meipó. Térapa, ai kó wisinaale diaaq hosaa tuämó mulóló, so whítamо hosaa muni deyóló wisi kisipatamo mo dua betó muae,” yalepó.

10

*So ó whí tokó fateremó dere fo
(Mat 19:1-12, Luk 16:18)*

¹ Téró, Yesu ą ai be taaróló Judia hae kwia tuämó kutu beteró Jordan wéi uté fakerokélé felepó. Aimó sókó felemó, so whị mo fea kale duatere kaae touräle wóló betó mupa, ama dua dere alatóró yóló yó mótu betalepó.

² Atétu betepa, mepaae Farisi whı̄rape wóló, ą susóró ąpaae woseturaalu, “Mepaae whı̄jné ama soma tokó fatepa fo mulepé meié?” yalepó.

³ Ai fo depa ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Diaaq doshayóló tué yópóló, Moses-né diapaae noa ala yae yóló, asére?” yalepó.

⁴ Ti fo depa atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Mepaae whı̄jné so tokó falaai depa, ti soné asé sóró fópóló melae yóló Moses-né asérapó,” yalepó.

⁵ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Ti aita, diaaq hosaa tåruraalu dowäae fu betepa, Moses-né ai fo asęyóló muló beterapó. ⁶ Téretei mo take kaarale alimó,

‘Kótóné whı̄rō sotamo alipakalepó.’

⁷ ‘Atéyale betené whı̄jné ama hamaró alimatamo taaróló, sotamo dokóló atimaamo mo betä tikitóró daayaalopó.’

⁸ Atéreteiné atimaamo tamo mei, mo betä tikitóróti ai daale ape. ⁹ Kótóné atimaamo atéró betä tiki daaróló beteró betereteimó, mo so whı̄jné tekeróló whị kae beteróo, so kae beteróo, yaqsóró yae,” yalepó.

¹⁰ Ai fo yóló Yesu ą ama yó matere whı̄rape atima fea bemó betó mulu, Yesupaae woseturaalu, “Naa ti yale fo dákélé kisipa yaai dapa, bete mo ti hąkearóló yae,” yalepó. ¹¹ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Whị me dené ama topo

so tokó daalóló so me dokotepa, ai whjné Kótóné fo tukóló topo sotamo betere ala mo ti doratapó.
12 Atétere kaae sonékélé, oma whj tokó daalóló, whj metamo dokotepa, atétere soné Kótóné fotei tukóló, ama omatamo betere ala mo ti doratapó,” yalepó.

*Naale senaale Yesupaae dapesó wale fo
 (Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)*

13 Téró etéyalepó. So whjné kale keteirape Yesuné wolaa yópóló, ą beterepaae dapesó wua yalepó. Atétepa, ama yó matere whjrapené kale so whj foné sóró sesétu betalepó. **14** Yesuné atétere ala kolóló, ama yó matere whjrapetamo fopaae buóló duraalu, “Ai naale senaale ę beterepaae wópólópa sesékese. Ti noatepae, atei naale senaale kaae betere so whjta, ti Kótóné teteróló betere aomó sókó fóló beterapó. **15-16** So whj i naale senaale kaae aoyóló bitinitepa, ti Kótóné teteróló betere aomó sókó fenénipó,” yalepó. Ai fo yóló, Yesuné kale naale senaale dokq apuósu yóló, naase mulóló atima wisiratere fo dua yalepó.

*Doasi néli teó whipaae yale fo
 (Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)*

17 Téró etéyalepó. Yesu ą ama kisipa mole tikipaae faai fu betalemó, whj betä sururu yóló wóló, Yesu daalemó bukutiri teáró bitu, ąpaae duraalu, “Yó matere whj wisi-ó, ę mo ti betó tawaairaalu, noa alakó yaaloé?” yóló wosalepó.

18 Ti fo depa, ama kale whipaae duraalu, “Naao ępaae noatepa whj wisi-ó fo du de? Whj

betąkókélé wisi whi bitini, Kótó ą betą mo wisir-apó. ¹⁹ Ti Kótóné yae yóló muló betere alarape i ape.

‘Whi daqse, so nópu naqse, olémi naqse, kapala fo yóló me whi só deraqse, me whi dilikóló qla qla olémi saqse.

Naaō hae aya wisi doi mulópoló, atimaamo aqmó bitu, wisi ala betą erótú betaē yóló, ere fo fea ti naao ai tuére ape,’ ” yalepó.

²⁰ Ai fo depa kale whiné apaae duraalu, “Yó matere whi-ó, ai alarape feata, ę mo naale belekäamalemó bitutei deté wóló, miókélé hale yó tarapó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa Yesuné kale whi yaala sókó fóló kelené ą kaae taru duraalu, “Mo betą ala betą ya mei ai ere ape. Térapa ya fóló, naao mole qla qla fea dotonóló *moni* sae. Atéró sere *moni* ti qla qla meiyóló yolealere so whjmó ałiróló melae. Atéró melóló yata, ti ó hepen bemó taleróló muló betere wisi wisi qla saasepóló dąmo faalopa ę sya ape,” yalepó.

²² Ai fo depa, kale seké ą fea qla mole néli whi ereteiné, ama kelepaā humula yóló fomoné sukuté felepó.

²³ Téró Yesuné ama yó matere whirape kaae taru duraalu, “Doasi néli whirape Kótóné teteróló betere aqmó sókó faairetei mo doasi hapólurapó,” yalepó.

²⁴ Ama yó matere whirapené ai dere fo woseturaalu, atima siratu betalepó. Tétepa, ama atimapaae momó duraalu, “Ti naalerape-ó, Kótóné teteróló betere tikimó sókó faairetei, béní mo doasi hapólurapó. ²⁵ Doasi *kamel* hupu kuti

nomotere ketéli dolomó sókó fenénipó. Atére kaae, fea ɔla ɔla tare néli whí Kótóné teteróló betere aqmó sókó faairetei mo doasi hapólurapó,” yalepó.

²⁶ Yesuné ai fo deremó, ama yó matere whírape atimasisitei doasi sirayóló duraalu, “Atéró hapólupa, ti noa kaae so whímo mo ti aluyaqsóró tao saaloé?” yalepó.

²⁷ Ti fo depa, Yesuné atima kaae taru duraalu, “Mo whíné atei kaae ala fea sumó enénipó. Mo whí ere kaae Kótó ą aténi, fea ala fea ama mo sumó eranérapó,” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, Pitané apaae duraalu, “Dä yatamo kwęyaairaalu, dąné ɔla ɔla fea mo ti taaróló i wale ape,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Whí me detamo yalo ala eróturaalu, kale fo wisi yó maté kwęyaai, ama be ó no nemarape ó hama alima ó naalemarape ó hae tiki fea taaróló wapa, ti atétere whímó i ala eraalo ai ape. ³⁰ Ama betä ɔla taaróló walemótei, nomarapekélé kutórape, nemarapekélé, hamarapekélé, alimarapekélé, naalemarapekélé, berapekélé 100 tómó beleróló saalo ai ape. Téturaalu, dowi susupui alakélé saalotei, nalo waaire alimó mo ti betó tawaaire bete saalopó. ³¹ Téyalotei, mió i alimó mepaae doasi doi mole whírape take nalo doi munire whí kaae betaalopó. Mió mepaae doasi doi muni, sókó deyóló betere so whíta, take nalo mo doasi doi mole topo whí kaae betaalo ai ape,” yalepó.

*Yesu ą sukqairemó yale fo
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)*

32 Atéró, atima Jerusalem bepaae furaalu, Yesu ąpi fi tikimó, ama yó matere whírape nalo haió! yóló sira deté fu betalepó. Tétepa, mepaae atima sya wou betere so whíkélé wiyalepó. Atéró, Yesuné ama yó matere 12 whírape tų depaae dapesó fóló daae mulu, ąpaae eraaire ala fea atimapaae momó yó melalepó. **33** Atéró, atimapaae duraalu, “Mió dą Jerusalem bepaae i fole ape. Téteretei, kale Whiné Naalema me whiné eleké deyóló mo so whímó Talepaae momaratere whírapero Moses-né asere fo yó matere whírapetamoné naase tuamó mulaalopó. Téró fo tokóló só deróló, Juda mei kae fakené ą dópoló, melaalo ai ape. **34** Atéró, atimané ą faletere alakélé, fesəa apuratere alakélé, halika tikané fokosó sere alakélé, faleyóló haleratere alakélé erótú beteró, nalo atimané ą mo ti sukópoló daalopó. Téyaalotei, be dę soremó dou dolomó muóló ą momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

*Jems-ró Jon-tamoné Yesupaae wosale fo
(Mat 20:20-28)*

35 Téró, kale Sebedi naalema tamo Jems-ró Jon-tamo Yesu beterepaae wóló duraalu, “Yó matere whj-ó, dámóné yapaae wosetere ala naao er-aaloé?” yalepó.

36 Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yało diaamomó noa alakó eraró de?” yalepó.

37 Tétepa, atimaamoné ąpaae duraalu, “Take naao mo kae ere dę wisinaale hąkearatere su kamó dąmo me whíkó naao turu naase dęmό beteróo, me whí fé naase dęmό beteróo, yaasepóló dapó,” yalepó.

38 Ti fo depa, Yesuné kale whị tamopaae duraalu, “Diaamoné ẹpaae ai wosale fota, Talené teteróló kaae tare tikimó ere ala diaamo tuéni keteruraalu dapó. Dowi ala kwia tokóló aluraai susupu sóró sinaaitere ala, diaamonékélé sumó senére? Ó ẹ wẹi tópuratere kaae, diaamokélé tópurópóló kisipa mute?” yalepó.

39-40 Ai fo depa, atimaamoné duraalu, “Dámokélé ai ala sumó enérapó,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yalo tikimó doasi susupu sóró sinaaire alaró ẹ wẹi tópuraaitere alatamo diaamopaaekélé sumó eraalotei, turu naase ó fé naase démó bетeraaire alata, ti yalo teteróló kaae tanipó. Ai alata, yalo Ayané ama teteróló kaae taru, aimó betaaire whị tamokélé, ama mo taketitei tukóló beteró bетerapó,” yalepó.

41 Tétepa, mepaae ama yó matere naase tamo whịrapené ai fo woseturaalu, Jon-ró noma Jems-tamopaae doakale fopaae bualepó. **42** Atétepa, Yesuné atimapaae tourále ape yóló duraalu, “Juda mei kaae fake teteróló kaae tare topo whịrapené mo so whị teteróló kaae tawóo, atimané sóró beteró betere whịrapenékélé mo so whị teteróló kaae taru, i ala erae du bетeretei diaaq ai kisipare ape. **43** Atétere kaae, dią tuamókélé ai ala momókó yaçse. Dią tuamótamo betą whịkó doasi topo whị betaai kisipa mutepa, ti so whị feané kutó diratere whị betenérapó. **44** Whị me de doasi doi mole topo whị betaai depa, ti diąné wae sóró kutó diratere whị kaae betae. **45** Ti noatepae, kale Whịnē Naalema waleteita, a topo whị bitu

mepaae whj̄rapepaae ama kutó dirae yaairaalu wéni, ą mo so whj̄iné kutó diratere whj̄ bitu, atima aluyaqsoró ama betere bete hale meloló, dupuraai walepó,” yalepó.

*Kele dilikire whj̄ Batimeus wisirale fo
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)*

46 Atéró atima Jeriko bepaae walepó. Atéró, nalo ama yó matere whj̄raperó mo so whj̄ featamo ai doasi be taaróló fu betalemó, betə kele dilikere whj̄ Timeus naalema Batimeus tū dēmó bituraalu, monikó ălăe yóló kematu du beterepó. **47** Atétua dere whj̄ ą tū dēmó beteremó, kale Nasaret whj̄kó Yesu walapó dere fo wosóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté fele whj̄iné Naalema Yesu-ó, ę kōlené sukuturaalu, tao sae,” du betalepó.

48 Ai fo du betepa, mepaae so whj̄iné taalae yóló, foné salepó. Tétepatei, kale whj̄iné woseni nisiyóló, fo mo ti fakeyóló duraalu, “Depit-né deté fele whj̄iné Naalema Yesu-ó, naao ę kōlené sukuturaalu, tao sumié?” yalepó.

49 Ai fo deremó, Yesu ą kejyóló daalu, “Apaae ape yae,” yalepó. Tétepa, kale whj̄rapené kale kele dilikire whj̄paae duraalu, “Mió yapaae ape dapa, whaaliani, hajtamо turukó horóló fae,” yalepó. **50** Tétepa, kale whj̄iné ama bukóló betere kuti dāae faróló, ą Yesu beterepaae hapale tūwó felepó.

51 Atéró daapa, Yesuné ąpaae duraalu, “Yalo yamó noa alakó eraró de?” yalepó. Ai fo depa, kale kele dilikire whj̄iné duraalu, “Yó matere whj̄-ó, yalo kelené əla əla kelenée du beterapa, naao wisiraasepé,” yalepó.

52 Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao tué tiki tiratere alané yä wisiralepa dua fae,” yalepó. Ai fo deretamotóró kale whjné ama kele wisitepa, Yesu sya felepó.

11

*Yesu doasi topo whj aqyóló fele fo
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)*

1 Atéró atima Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faairaalu, Olip du sorokó mole aqmó tene Betpas beró Betani betamomó sókó felepó. Aimó Yesuné ama yó matere whjrapekó tamo whj dotonaai duraalu, **2** “Diaamo fole be huluamó sókó fenalemó, whj betóló konire utu *donki* hupu duló betepa kelaalo ai ape. Térapa, ai hupu taayóló ipaae dapesó ape. **3** Atéró taanalemó me whjné duraalu, ‘Ai hupu neaai só fute?’ depa, ąpaae i fo yae. ‘Momó hapale sóró waaitei, Talené ama me kutó diyaai, kapala asiri sene fae yale tikimó sóró fulapó,’ yae,” yóló dotonalepó.

4-5 Atétepa atimaamo fóló kelalemó, be bela tu dêmó tene be tu sókó walemó, kale bopeyale hupu duló beterrepó. Atépa, kale hupu taatu betalemó mepaae aimó daae mole so whjné atimaamopaae duraalu, “Diaamoné ai hupu neyaai taatu de?” yalepó. **6** Ai fo depa Yesuné atimaamopaae yae yale fotóró yalemó, atimané “Wisirapa sóró fae,” yalepó. **7** Atéró, kale hupu dape sóró Yesu beteremó sókó felemó, ama yó matere whjrapené deró betere kuti sókósu yóló, ai kale *donki* hupuné sisó tómó whamenatepa Yesu ą biti holalepó. **8** Atéró betóló fupa, mo turó so whjné atima kuti

sorokóló tūmó whamenaté fóo, mepaae so whjné
sapo dāa ó wolou dāarape turukóló whamenaté
fóo, deté fu betalepó. ⁹ Yesu ą tuāmό fupa, mepaae
so whj folosóró fóo, mepaae so whj nalo wóo du
bitu fo fakeyóló duraalu,

“Hosana! Talené doimó wale whj wisinaale-ó!
Talené yá mo wisiró beterapó.

¹⁰ Mo take dāné ayarape deté wale whj Depit-né
teteróló kaae tawale ala mió dā tuāmokélé
sókó walapó.

Térapa, Talené yá wisirópóló yae!

Hosana, ama doi doasi ó sikipaae sóró horópóló,
yae!” deté fu betalepó.

¹¹ Téró Yesu ą Jerusalem bepaae sókó fóló, mo-
matere be dolopaae felepó. Atéró, ai be dolomó
muó mole qla fea kelené dokq du betalepó.
Atétu betalemó, be dikitepa ama yó matere 12
whjrape atima fea Betani bepaae felepó.

*Yesuné momatere bemó hokqle fo
(Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Jon 2:13-22)*

¹² Atéró fiyóló be dētepa, híka ai Betani be
taaróló fu betalemó, tū tuāmό Yesu ą wote yalepó.

¹³ Atétepa, ą tūmó fu bitu kese falalemó betq nose
mo umó daapa kelalepó. Atépa betepaae fóló,
dukó olerémóló kelalemó, oleni hqle sókumaaté
erepó. ¹⁴ Atépa kale nipaae duraalu, “Me
sukamó wouraalu whj betanékélé naao du momó
kae tokóló naalomeipó,” depa ama yó matere
whjrapené wosalepó.

¹⁵ Atéró, atima momó Jerusalem bepaae sókó
wóló bituraalu, kale momatere be dolopaae
fóló kelalemó, whjrape ai be dolomó qla qla

dotonóló dupu du betepa hókó faralepó. Atéró, be kaepaae wale whírape atimané *moni* ai be talené *monitamo* duputamo du betere ni fakeraperó ba hókósere beleróló dotonótú betere foloi ni fakerapetamo fesekeyóló taae faralepó. ¹⁶ Téró, mepaae whíné momatere be tuá dolomótei dotonaaire əla əla beleyóló sóró fua wua du betepa, Yesuné ama seséyóló kaae sóró hókonalepó. ¹⁷ Atéró ama atimapaae yó mótu duraalu, “I aseyóló muló betere fo diaaq dosayóló tué munié?

‘Yalo beta, i hae kwia feamó betó mole kae kae tiki daae mole so whíné Talepaae betá moma yópóló ténó betere bepó, erapó.’

Ai fo epatei, diaaq du betere alané olémi nokole whírape touróló betere be aqrótú beterapó,” yalepó.

¹⁸ Yesuné atéró yó mótu betere fo mo so whíné wosóló siratu betere ala, mo so whímó Talepaae momaratere topo whírapero Moses-né asere fo yó matere whírapetamoné wosóló atima dei kisipa muturaalu, Yesu daaire tü kikitu betalepó.

¹⁹ Atétu beteró be dikitepa, atima ai doasi be hulua taaróló felepó.

Yesuné nose sélirale fo (Mat 21:20-22)

²⁰ Atéró, atima mo híkati tumó fu bituraalu kelalemó, kale ni nose betekélé mo turó sélipa kelalepó. ²¹ Atépa, Yesuné take kale yale fo Pitané tué muni wapa əpaae duraalu, “Yó matere whíó, naao foné dorale ni nose ai sélirapa kelere!” yalepó. ²² Ti fo depa Yesuné əpaae duraalu,

“Kótópaae tué tiki tiróló betae. ²³ Yálo diapaae mo i dere ape. Mepaae whj de kisipa tamo muni, Talepaae tué tiki tiróló i ulupaae yä ai daale tiki taaróló wéi këla tómó daane derepae depa, mo téyaalo ai ape. ²⁴ Térapa, yálo diapaae i dere fo wosae. Diáné moma duraalu me noa qlakó wosetepa, ti ai wosetere əla naao mo serapóló tué tiki tiratepa, ti diaaq mo saalo ai ape. ²⁵ Diáné moma duraalu, hepen bemó betere Aya Kótóné diaaq yale dowi ala kwia hález kemerópóló, mené diapaae me dowi ala erélipa, ti əpaaemo kwia tokó melaai dapóló tao taní, me əla meipóló kisipa keterae,” yalepó.

*Yesupaae yä né sóró beterale éyale fo
(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)*

²⁷ Téró atima momó Jerusalem bepaae wóló bituraalu, ə momatere be tipiné bopéró daaló betere tuamó kutu betalemó, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whírakekélé, Moses-né asere fo yó matere whírakekélé, mepaae whj disirapekélé, fea ə beterepaae walepó. ²⁸ Atéró wóló əpaae woseturaalu, “Ai alarape du beterópóló yä né sóró beteraleé?” yalepó.

²⁹ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yálokélé diapaae betə wosetere fo yaalopó. Yálo wosetere fotamo diaaq əpaae tokó matepa, ti diaaq wosetere fokélé yálo tokó melaalopó. ³⁰ Ti take Jon-né so whj wéi tópurale ala, momó kaayóló waleé? Ó hepen bemó betere Talené yae depa yalepé, mo whjné yae depa yaleé?” yalepó.

³¹ Ai fo depa, kale whírape atimasisitei fo këlaaróló duraalu, “Dañé hepen bemó Talené

yae depa yalepó enalemó, ti däpaae ama dere fo wosóló ąpaae tué tiki tirénitere noatepae? yaalopó. ³² Atéyaqsóró, mo whjné yae depa yalepó fo uatei, Jon ą Kótóné fo eratere kóló whjpóló so whj feané kisipareteiné atima kapo duné dä siróló daqsóró ai fo yaalo meipó,” yalepó.

³³ Atétepa atimané Yesupaae duraalu, “Dä tuéniipó,” yalepó. Ti fo depa ama atimapaae duraalu, “Mené ępaae i alarape yae depa dapóló, yalokélé diapaae yó melaalomeipó,” yalepó.

12

*Kutó tale faai yale fo sale
(Mat 21:33-46, Luk 20:9-19)*

¹ Téró, Yesuné ama kale fo sale forape momó kaae sóró yó melótú duraalu, “Whj betané wain képi wae biliyaai kutó diyóló tipi bopé yalepó. Atéró, kale képi du ulongétepa tokóló fę dowäaire tiki kaponétei aleyóló mulalepó. Atéró kemetepa, kutó kaae tawóló betaaire be mo sikimó deróló tēalepó. Téró ai kutó tale ą me bepaae faai kutó kaae tawópóló, mepaae whjrape sóró beteróló duraalu, əla ulongétepa sere su kamó dä bukaalopa, kutó wisiyóló kaae tawae yóló ą felepó. ² Atéró fóló bitu, ama biliale képi du ulongétepa sere alimó bukóló, ama saaire su ti ama kutó diratere whj betané sene fópóló, kale kutó kaae tare whjrape beterepaae dotonalepó. ³ Atéró dotonalemó, atimané ą tawóló fokosoi ala du beteró me əlakélé menéni, hale fópóló dotonalepó. ⁴ Tétepa, kale whjné ama me kutó diratere whjmo dotonalemó, ai whjkélé kale dere kaae topomó kapóró dóló haleróló faralepó. ⁵ Atétepa kale dere kaae,

me whjimo dotonalemó ai whjkélé mo ti dalepó. Tétepa, mepaae whjirape mo dekéró dotonótua yalepó. Téyalemó, mepaae whjirape dóló hale susupuróo, mepaae whjirape mo ti dóló sukunóo dua yalepó.

⁶ Whjirape fea atétu beteró kemeróturaalu, ama hosaa mole naale betä bitj felepó. Ai naale doton-aaai duraalu, mió atima yalo i naale aqmó bituraalu, ąpaae mo wisi ala betä eraalopóló kisipa mutu dotęyalepó.

⁷ Téyaletei, kale naale wale kilitu, kale kutó kaae tare whjirape atimasisi duraalu, 'I kutó tale sukutepa ą betale sirimó betaaire whj ai wale ape. Tétu ai kutó ama saqsóró dä saairaalu, ą daalopa siépe,' yalepó. ⁸ Atéró, atimané kale sekékélé mo ti dóló sukunóló, ai kutó tipi aqpaee taae deralepó.

⁹ Atétepa, ai kutó talené ama noa ala yaaloé? Kale kutó tale ą wouraalu ai kutó kaae tare whjirape fea mo ti dóló aluraalopó. Atéró ai kutó kaae tawópóló, mepaae whjirape sóró beter-aalopó. ¹⁰ Ti i aseyóló muló betere fo diaaq dosayóló tué munié?

'Kale be tētere whjirapené dopa taae farale kapo faketei, doasi be hulua deyyaire eleké wisinaale alée felepó.

¹¹ Ai ere ala wisinaale djané kilituraalu, Talené eró beterapóló dukiróló siratu beterapó,' " yalepó.

¹² Yesuné ai yale fo sale beteta, Juda topo whjirape atima só deratapóló kisipa mutu, ą daaire tü kikitu betalepó. Aimó ą tawaai yalemó, ai

touró betere so whjné atimapaae me ala eraqsóró witepa taaróló felepó.

*Sisapaae takis moni matere fo
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)*

¹³ Atéró, nalo mepaae Farisi whjraperó Herotné ama kisipa mole ala erótú betere whjrapetamo Yesuné dere fo bete wosóló ą só deraairaalu, kaae tawóló beterópóló dotonale whirape walepó.
¹⁴ Atima wóló Yesupaae duraalu, “Yó matere whjó, yata mo fomaaté dere whj beteretei dñé tuérapó. Téruraalu, doasi doi mole so whjró wisi so whjtamo maaté tao sóró wisi ala eróturaalu, mepaae belei sókó deyóló betó mole so whj taalatimipó. Téni, kale mo fo bete sya furaalu, Kótóné ama ere ala i ape yóló yó mótu beteretei dñé kisiparapó. Térapa, dñé topo whj Sisapaae *takis moni* matere ala wisirépé dore? ¹⁵ Naao kisipané melarópé melaqseróe?” yalepó.

Ti fo depa, Yesuné tiki tuapaae dorutei tó tикинё wisire nisi du betere whjrapené kapala dilikitu betere ala bete ama tuépatei duraalu, “Diané ę dópóló só deraai noatepa dilikitu bitu de? Ti ai *denarias moni* yalo kelaalopa ipaae sóró ape,” yalepó. ¹⁶ Tétepa, atimané kale *denarias moni* kolópóló sóró wóló matepa, atimapaae woseturaalu, “I ere aséró mole asotamo-a, né?” yóló wosetepa, atimané ąpaae duraalu, “Aita Sisané aséró asotamopó,” yalepó.

¹⁷ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Sisané ąlata, ti Sisapaae melae. Kótóné ąla ąla ti Kótópaae melae,” yalepó. Ama ai dere fo woseturaalu, atimané haió! yóló siratu betalepó.

*Kepaayóló bitu so ó whị dokaalomeipóló dere fo
(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)*

¹⁸ Atéyale kílipaae etéyalepó. Sukutere so whị momó kae kepaayaalomei, mo ti alutapó du betere Sadyusi whịrape Yesu beterepaae wóló i fo wosalepó. ¹⁹ “Yó matere whị-ó, Moses-né i fo aseyóló muló beterapó. ‘Mepaae whjné so dokaletei naale dini hale beteró sukutepa, ti nomanémo ai so wulia dokóló naale detepa, ti sukale whị sirimó bituraalu, ama qla qla teteróló kaae tanópóló yae,’ fo erapó. ²⁰ Take wéikeró nomarape beterepó. Atéró kale topo whị so dokaletei, naale senaalekélé dini hale sukalepó. ²¹ Atéró sukutepa, ai so wulia noma me whjnémo dokalepó. Téyalemó, ai whjklé naale dini hale sukalepó. Atétepa, noma me whjnémo dokalepó. Téyalemó, ai whị ąkélé hale sukalepó. ²² Atétepa, kale so wulia wéikeró nomarapené dokoté waletei, kale wéikeró whịrape fea naale betakélé dinipó. Téró nalo kemeróturaalu, kale sokélé sukalepó. ²³ Atéyale so take kepaayóló wale sukamó, mé whjné ą dokaaloé? Ti noatepae, betə sotei take nomarape feané dokoté waleteinépó,” yalepó. ²⁴ Ai fo depa Yesuné atimapaae du-raalu, “Kótóné aseyóló muló betere foró ama fotokötamo wisiyóló tué munireteiné dią fea kópaae falapó. ²⁵ Ti sukale so whị momó kepaayóló betere sukamó, so dokotere ala yaalomeipó. Sokélé, whjtamo dokotere ala mo yaalo meipó. Hepen bemó betere *ensel*-rape ere kaae, hąletóró betó tawaalo ai ape. ²⁶ Sukale whị momó kepaayóló betaalopóló, Moses-né aseyóló muló beteretei, di-

aaq dosayóló tué muni airapó. Hasi fosómó ni sesaape dolomó Kótóné Moses-paae duraalu, ‘Eta Abraham, Aisak, Jekop-sépi, teteróló kaae tare Kótó i betere ape,’ erapó.²⁷ Ti ąta, mo take sukóló aluyale so whj teteróló kaae tare Kótó mei, mió i alimó betó mole so whjkélé teteróló kaae tare Kótópó, erapó. Atépatei dią tuéniru, hoko fo du beterapó,” yalepó.

*Kótóné yóló muló betere doasi topo fo
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)*

²⁸ Atéró, Sadyusi whjrapené Yesupaae wosetere fo fea ama wisiyóló tokó mótu betepa, Moses-né asere fo yó matere whjrapekó betané Yesupaae woseturaalu, “Kótóné yae yóló muló betere forape tuämó mo doasi bete mole fo-a, mée?” yalepó.

²⁹ Ti fo depa Yesuné duraalu, “Mo doasi bete mole topo fo i ape.

‘Israel fake so whj-ó, wosae! Dą teteróló kaae tare Tale Kótota me kae bitini, mo betatóró beterapó.

³⁰ Térapa, Tale Kótópaae yaala sókó fole alata, tué tiki turónékélé, naao hosaa turónékélé, naao kepe bete turónékélé, naao fotokó turónékélé yaala sókó fu betae.’

³¹ Tamo dakoróló dere fo me i ape.
‘Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, naao be whj so whjpaækélé atéró yaala sókó fu betae.’

I fo tamoné mepaae yae yóló muló betere forape fea teteró beterapó,” yalepó.

³² Ai fo depa kale whjné tokó mótu duraalu, “Yó matere whj-ó, Kótó tekeyóló tamo bitini, mo betatóró beterapó dere fota, naao mo dono ai

dere ape. ³³ Ti naao hosaa turónékélé, naao tué tiki turónékélé, naao fotokó turónékélé, Talepaae yaala sókó fu betae. Téturaalu, naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, naao be whí so whípaaekélé atéró yaala sókó fu betae. Ai doasi bete mole fo tamota hupu dóló Talepaae simó sukúlaa dalatere alaró mepaae əla əla hale matere alatamo mo téro beterapó,” yalepó.

³⁴ Téró, Yesuné ama ai yale fo bete kale whjné mo wisiyóló tokó matepa əpaae duraalu, “Yata, Kótóné téteróló kaae tare tikipaae mo felekemó sókó faai dapó,” yalepó. Ai fo deremó, me whjnékélé əpaae wosetere fo kae ini, atima witepa taaralepó.

*Keriso né naaleé yale fo
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)*

³⁵ Atéró, Yesu ə momatere be bolaare tuamó daalu so whípaae fo yó móituraalu, i fo wosalepó. “Kale Moses-né asere fo yó matere whírapené duraalu, Kótóné sóró beteró betere whí Kerisota Depit-né naalemapó du betere fo-a, noa betené du bitute? ³⁶ Mo take Dëi Kepe Wisiné Depit ə fotokóratepa, ama hakearóló i fo ipakalepó.

‘Talené ə téteróló kaae tare Talepaae duraalu,

“Naao bóe whírape ya aomó baterópoló,
yalo dóló téteraalopa, ya yalo turu naase
démotóró betó tawae,”’ erapó.

³⁷ Depit-né ama deyale naalené deyaaire naalepaaetei, ə téteróló kaae tare Tale-ó du betale-a, neyóló yaleé?” yalepó. Ama atéró dere fo aimó touró betere mo so whjné hëkesetamo wosetu betalepó.

38 Téró, Yesuné so whípaae fo yó mótu duraalu, “Moses-né asére fo yó matere whírapené dere alané dią doraqsóró, mo hotowa yóló kaae tawae. Ti atimata, so whí feané whí wisipó yóló dukiratere kokomó, so whí touraleta dere tikipaae faairaalu, foloi kuti wisinaale maaté deróló sua dapó. **39** Téró, Kótóné fo wosetere berapepaae furaalukélé, mo doasi topo whírape bituatere tikimótóró betaai ekele yóo, kale qla detere sukamókélé, doasi doi mole topo whírape bituatere tikimótóró ekele yóló betóo, dua dapó. **40** Atéturaalu, kale wulia sorapekélé dilikóló atimané muó mole qla olakélél olémi sóo, atima dukirópóló momatere alakélél mo folo siyóló yóo, dua dapó. Atétere whírapeta take taletere sukamó, mo doakale dowi kwia saalo ai ape,” yalepó.

*Wulia soné Talepaae male moni ke
(Luk 21:1-4)*

41 Atéró, me etéyalepó. Momatere bemó so whí atimané tare *moni* sútoró Talepaae hágé deráleta duraalu mepaae néli so whíné ti doasi *moni* derótua yalepó. Atétu betepa, Yesu ą kaae tawóló daalepó. **42** Téyaletei, betą yolealere wulia soné ama sonaai *moni* ke tamo sóró wóló deralepó. Ai *moni* keta, kale sonaai *moni* ketamo sñipó.

43 Yesuné ai kale wulia soné derále wale *moni* ke kolóló, ama yó matere whírapepaae ape yóló duraalu, “Yálo diąpaae mo i dere ape. I yolealere wulia soné derále wale *moni* kené so whí feané deráleta yale *moni* fea teraae falapó. **44** Ti noatepae, mepaae so whínéta doasi *moni* mupatei, tómó moletei maaté sóró wóló deráleta yalepó.

Téyaletei, i wulia sonéta ama depe dolo sesé taretei mo ti kemeróló derále walepó,” yalepó.

13

*Mió betere ali kemeteremó yaaire ala
(Mat 24:1-35, Luk 21:5-33)*

¹ Téró, atima ai momatere be taaróló fu bitu, ama yó matere whírakepó betané ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, doakale kapo fakené be wisinaale ai tēnapa kelere?” yalepó.

² Ai fo depa Yesuné duraalu, “Ai tē mole doasi be wisinaalerape take fisikó furaalu, mió i ere kaae betä kane fakekélé metamo olekepa ke-laalomeipó. Mo featóró kolokó fóló muaalo ai ape,” yalepó.

³⁻⁴ Atéró, Yesu ai momatere be ópaae tēne fapa, *Olip* du sokoremó Pita, Jems, Jon, Andru atimasisi bitu ąpaae woseturaalu, “Naa mió ti bope yale alarape-a metéli yaaloé? Ai yale fo mo dokonaairaalu noa alapi depa, kolóló dāné kisipa yaaloé?” yalepó.

⁵ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mepaae whjné kapala fo yóló dią dilikaqsóró, mo wisiyóló kaae tawae. ⁶ Mepaae dilikitere whírake wóló, yalo doi yóló duraalu, ‘Eta diąné wópoló kaae tare whj Keriso i ape,’ yóló, so whj fea kópaae fópoló dilikqalo ai ape. ⁷ Bóe mo du betepa kolóló dere foró, me bemó bóe du beterapóló deté kotere fotamo wosóló, diri furu furu duraalu wiyaçse. Ti ai alarapeta, mo yaalotei kemeyaaire be dę sókó waai teórapó. ⁸ Me hae kwiamó betere whjró me hae kwiamó betere whjtamo bóe daalo ai ape. Me

hae kwia teteróló kaae tare topo whírapero me hae kwia teteróló kaae tare topo whírapetamo bóe daalopó. Kae kae hae kwiapaae doakale baotere alaró, qla sóku alutere alitamo waalo ai ape. Ai alarapeta, sorapené naale saai sisó kaae sóró nukutere kaae dapó. Ai alarape yóló kemetepa, nalo mo doasi sekéi ala waalopó.

⁹ Ai sekéi alarapeta hásokó feni, diápaae mo eraalopa siki sikiyóló betó muae. Ti noatepae, mepaae mo whírapené dią be kaae tare whírapené fo tokóló só derópóló, atima naase tuámó mulóo, mepaae whírapené dią fo wosetere bepaae dapesó fóló fokosói ala yóo, yaalopó. Dią yalo ala erateremó, teteróló kaae tare *Gavman* doasi topo whírapero atimané sóró beteró betere topo whírapetamoné keletómó sóró daalaalo ai ape. Atétere be dêmó, Talené diápaae erale alarape atimané wosópóló, diaao yaaire té amatei mulaalo ai ape. ¹⁰ Atéró, kemeyaaire be dë sókó waai teópa, folosóró i hae kwia feamó betó mole so whípaae mió wosetere fo wisi yó maté kwéyóló suraalopó. ¹¹ Atétepa, mepaae whíné diatamo fo tokótamo yaai dapesó fupa, noa fo yaalorópóló whalia yaqse. Diáné fo yaai kaae seretamo, diaaq yaaire fo Talené yó melaalo ai ape. Diaaq kisipané yaalomeitei, Kótóné ama Dëi Kepe Wisiné yae dere fotóró yaalo ai ape.

¹² Me whíné ama nomatei mené dópóló eleké deyóo, me whíné ama naaletei me whíné dópóló eleké deyóo, naale senaalenékélé hama alima aomó betere hóróló, mepaae whíné dópóló eleké deyóo, yaalopó. ¹³ Dią yalo ala erótú beteremó,

so whị mo feané diątamo dei tuę muturaalu, diaq hóróló bóe daalo ai ape. Téyalotei, mepaae so whị de ępaae kisipa tiki tiróló, diriyóló bitiré fóló kemeterere kwiamó sókó fupa, ti atétere so whị aluyaqsóró yalo tao saalopó.

¹⁴ Diaaq kelerälemó, Kótóné ama kae bemótei, mo kelaalo sonaalei dowi ala du betapa, Talené doi folokoleróló, be mo wópu mulaalopó. Ai ala enénire tikimótei epa kilitu, i asere fo dosatere so whị diąné mo wisiyóló kisipa muae. Ai ala depa, Judia hae kwiamó betó mole so whị hasi fosópaae botokó fópóló yae. ¹⁵ Diaq siki be kemó beterälemó i sekéi ala wapa kilitu, siki bemó beteretei taaróló, aqró be kemó mole ąla ąla sene derepéni taaróló botokó fae. ¹⁶ Mepaae whị kutómó daarälemó ai ala depa, ama ąaae mulale bukutere kuti momó sene feni, mulópóló taaróló botokó fae. ¹⁷ Atétere suksamó, mepaae naale ere soraperó naale senaale tare sorapetamo botokó faaire suni bipi ereteiné mo doa kolerapó. ¹⁸ Térapa, ai alarape sosóli alimó yaqsórópa, moma betą du betaie. ¹⁹ Ti noatepae, Atétere alimó mo doakale dowi seké waalo ai ape. Mo take Kótóné keké nale alimó kaae sóró bitiré wóló, mió i alimókélé atei kaae dowi sekéi ala mo kolókélé inipó. Téró bitiré fóló, nalopaaekélé atei kaae dowi sekéi ala momó kae kelaalomeipó. ²⁰ Ai be dərape Talené halekeróló tukóló mulóluq meisóró, ti so whị mo betąkélé hásókó fuą meipó. Talené ama sorokósu yóló kae beteró betere so whímó kisipa mutu, be dərape halekeróló tukóló muló beterapó. ²¹ Ai suksamó whị mené diąpaae duraalu, 'Kale sóró beteró

betere whị Keriso ai walapa kelaе!’ Ó u wóló betere ape depa wosóló, mo dapóló momókó tué tiki tiraçse. ²² Ti noatepae, mepaae Keriso aoyóló dilikitu betere whịrapero Kótóné kóló whípóló kapala fo yó matere whịrapetamo waalo ai ape. Atétu, kae kae ala yaairemó eratere doasi alaró kae kae kelemei alarapetamo eróturaalu, Kótóné sorokósu yóló kae beteró betere so whíkélé kópaae fenérémóló kàae kolóló sù saalopó. ²³ Téyalopa, diaq dilikóló kópaae falaqsóró, siki siki yóló bituraalu mo wisiyóló kaae tawae. Ai alarape fea yaai teópatei, yało diąpaae i dere ape.

²⁴⁻²⁵ Ai sekéi alarape wale kılıpaae ti i asère fo dokonóturaalu, i alarapepi yaalo ai ape.

‘Suka ke aluróló dilikiróo, Wélikélé dę iniyóo, hörerapekélé i haepaae torokó dorowóo, yaalopó.

Téturaalu, Kótóné ama bole fotokonétei ó sà wor-eróturaalu, sámó ere qla qlakélé fea wore yaalo ai ape,’ erapó.

²⁶ Atétere sukmó, kale Whjné Naalema ą ama fotokoró mo kae ere dę wisinaaletamo sáko tuamó sókó wapa, so whị feané kelaalo ai ape. ²⁷ Atéró wóló daalu, ama sorokósu yóló kae beteró betere so whị dape siré kwęyópóló, ama ensel-rape dotonaalopó. Haeró sà kwiatamo dene fale dokó feamó, betóló fale so whị dape siré kwęyópóló dotonaalopó.

²⁸ Téró fo me i ape. Ni nosepaae dó faróló dere fo diaaq wisiyóló tué yaasepóló, i dapa wosae. Nose sóku fóló, totokó momó beletepa kilituraalu, kale ba fo ali mió felekemó sókó walapó dua dapó.

29 Yalo i bopeyale alarape eratepa kilituraalu, kale Whjné Naalema felekemó waai, tü serekemó daapa dapóló tué muae. **30** Yalo diapaae mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whj fea sukuni hale betepatei, i alarape mo eratepa kelaalo ai ape. **31** Ó saró i haetamo kemeyaalotei, yalo fo betä mo kemekélé ini, hale muótóró tawaalopó.

*Ą waaire be dėrō suka keletamo tuénipó yale fo
(Mat 24:36-44)*

32 Mo whj betanékélé, hepen bemó betere *ensel-rapekélé*, Naalemanékélé, ai be dėrō suka keletamo tuénitei, i be dėmó i alarape yaalopóló, Ali-mané betä tuérapó. **33** Térapa, ą waaire be dę dią tué inireteiné ali ali yaqsóró, betere dokö siki siki du betae. **34** Kale Whjné Naalema waaireteita, i ala dere kaaepó. Betä whj metikipaae faairaalu, ama kutó diratere whirapepaae kutó betä betä yóló dokoratapó. Atéró, be tü sókó walemó daayaaire whipaaekélé, mo wisiyóló kaae tawae yóló ą fulapó.

35-36 Ti be tale fesaae waaire suka dią tuénipa, ai be dę kaae tawóló betae. Ti noatepae, suka doropolepaae ó dilikitamo ó be dęyaai bané hale deretamo ó dią noke firepaae ó suka sokoterepaae ą hapale sókó walemó, dią ali ali eraqsóró kele diriyóló betaasepóló dapó. **37** Yalo i dere fota, diapaae maaté dumitei, so whj feapaae ą mo waalopa, hotowayóló kaae tawae, yóló i dere ape,” yalepó.

14

*Betani bemó Yesu wel węi dilale fo
(Mat 26:1-13, Jon 12:1-8)*

¹ Atéró, kale boseneyóló fele be déró fopei *bred* o deyóló nokole be dëtamo sókó waai, tamo be dę hale mupa etéyalepó. Kale so whjmó momaratere whjraperó Moses-né asère fo yó matere whjraperamoné Yesu tawóló daaire tü kikitu duraalu, “Dané ą neyóló tawóló daaloé?” yalepó.
² Tétepa, mepaae whjné duraalu, “Itei kaae qla detere be dëmō dané ai ala enalemó, ti so whjné hole sóró doasi foya enérapó,” yalepó.

³ Téró, Yesu ą Betani bemó dowi humu fuluné tiki dopa, take ama wisirale whj Saimon-né bemó qla nuku beterepó. Atétepa, so betané *alabasta* kanené aleale wutimó felé kəlaa wale *nadi wel węi* maapa tawóló walepó. Ai węita, doasi *moni*-né duputeretei kale soné ai wuti topo dopó faróló, Yesuné topomó suniyalepó.

⁴ Atétere ala mepaae whjrabené kilitu, ai sotamo dei tué muóló atimasisitei duraalu, “Ai węi wisinaale noatepa hale besekéróló suniyalerópó? ⁵ I węita, dotonóló 300 *denarias moni* sóró mepaae hale yolealere so whjmó móluşóró wisiuşpóló,” deteraayóló tamo foné su betalepó.

⁶ Atétu betepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ama epaae mo kokoj ala wisinaale eralepa, diaaq ą foné sere ala taalae. ⁷ Ai yolealere so whjta, suka fea diatamo bitu, diaaq tao saai kisipa mutere sukamó tao sua enérapó. Téyalotei, eta suka fea diatamo betó tawaalo meipó. ⁸ Téyaireteiné ai soné ama enére ala ai yale ape. Ama ai yale alata,

yálo tiki douratere suksamó felé këlaa wisi wópoló yaaire ala súralepó. ⁹ Yálo diápaae mo i dere ape. Hae kwia feapaae kale fo wisi yó maté kuturaalu, i soné épaae erale alakélé tuétóró hágé yó taru, yó melaté kwéyaalopó,” yalepó.

¹⁰ Téró Yesuné ama yó matere 12 whírapekó Iskariot be whíkó Judas ą Talepaae momaratere topo whírape beterepaae Yesu daaire tų aleyópoló eleké dene felepó. ¹¹ Atéteremó, kale whírape atima hékessené sukuturaalu, Judas-mó *moni* melaai taleyóló mulalepó. Tétepa Judas ą bituraalu, Yesu eleké deyaaire tų kekitu betalepó.

Talepaae erale ala tué muóló nokole qla
(Mat 26:17-30, Luk 22:7-23, Jon 13:21-30, 1Korin 11:23-25)

¹² Téró, kale fopei *bred* o deyóló nokole *fula* kaae sere be démó i ala yalepó. Atimané mara mole ala sya furaalu, kale boseneyóló fele be démó qla deyaaai *sipsip* hupu male dóló simó biliyóló nukua dapó. Ai ala yaai, Yesuné ama yó matere whírapené épaae woseturaalu, “Kale boseneyóló fele be démó deyóló naaire qla dñé mé bemó taleyóló mularóé?” yalepó.

¹³ Ai fo depa, ama yó matere whírapekó tamo dotonaai duraalu, “Diaamo ai doasi be hulua-paae fóló kelenalemó, tų tuamó betä whí ą wéi wuti beleyóló wou betepa hokolaayaalo ai ape. Téyalopa, diaamokélé átamo fae. ¹⁴ Atéró, ą fole be dolopaae diaamokélé fóló, ai be talepaae i fo yae. ‘Yó matere whí ą ama yó matere whírapetamo, kale boseneyóló fele be démó detere qla naairaalu wale whírape betaaire be ke mé eré?’ yóló

wosae. ¹⁵ Ténalemó, əla əla fea sümótóró sisóló muló betere siki be ke doasi ama diaamopaae yó melaalo ai ape. Ai be dolomó dənē naaire əlakélé taleyóló mulale fae,” yóló doteyalepó.

¹⁶ Tétepa, ama yó matere whj tamo fóló kelalemó, Yesuné atimaamopaae epa kelaalo ai ape yale alatóróti, mo epa kelalepó. Atépa, ai be ke dolomó kale boseneyóló fele be dəmō deyóló naaire əla taleyóló mulalepó.

¹⁷ Téró, be dikiteretamo Yesu ə ama yó matere 12 whjrapetamo sókó walepó. ¹⁸ Atéró, atima be dolomó əla nuku bitu, Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Yəlo diapaae mo i dere ape. Mió ətamo i əla nuku betere whjrapekó betənē ə döpóló me whjipaae eleké deyaalo ai ape,” yalepó.

¹⁹ Ai fo deremó, atima tué sekëtepa əpaae duraalu, “Yə yəlo eleké deyaalopóló de?” yóló, atima feané betə kaae fotóró deté felepó.

²⁰ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai ala yaaire whjita, diə 12 whjrapekó mió i nuku dolomó *bred o wəimó tópuró* su yóló nuku betere whjnētei ə döpóló eleké deyaalo ai ape. ²¹ Atéró, kale Whjnē Naalemapaae eraaire alata, kale asəmō ere fo mo dokonaalo ai ape. Téyalotei, kale Whjnē Naalema döpóló eleké deyaaire whj ə betə doasi dowi kwia saairemó wió yae! Ai whj ə hamané dewuə meisóró, mo wisi wuəpó,” yalepó.

²² Atéró atima əla nuku bitu, Yesuné kale *bred o* buła betə tao sóró taru, Talepaae mo kée yóló kolokó daalu yóló, ama yó matere whjrape

dokoróló mótu duraalu, “Ita yálo tikipa, sóró nae,” yalepó.

²³ Téró kale dere kaae, *wain* wéi wutikélé sóró taru Talepaae mo kée yóló, ama yó matere whírapemó matepa, atima feané betä wutimótei nukulé felepó.

²⁴ Atéró melóló duraalu, “I wutimó maane wéita, Kótóné ama so whí fea aluyaqsóró tao saalopóló, diriróturaalu sunée farale yálo sameapó. ²⁵ Yálo diapaae mo i dere ape. È diatamo etéró bitu, *wain* wéi momó kae néli hágé bitiré fóló, Kótóné teteróló kaae tare aqmó bituraalu, kisi *wain* wéi naalopó,” yalepó.

²⁶ Atéró, atima wole fo betä yóló kemetepa, Olip du sorokó mole aqpaae holaai felepó.

Yesuné Pitapaae naao q kisipanipó yaalopóló yalefo

(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Jon 13:36-38)

²⁷ Atéró fóló, Yesuné atimapaae duraalu, “Mió diaq etamo betamó titiyóló beteretei, è taaróló botokó dapo dapo yaalo ai ape. Ti asémó i fo erapó.

‘Kale sipsip hupu kaae tare whí yálo dupa, hupu-
rape atima botokó dapo dapo yaalopó,’ er-
apó.

²⁸ Téyalotei, è momó kepaayóló Kaleli haepaae épi
fímó, diaq nalo waalo ai ape,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa Pitané Yesupaae duraalu, “Mepaae
whírapené yáq taaróló fupa, è betä mo até
yaalomeipó,” yalepó.

³⁰ Ai fo depa Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu,
“Yálo ąpaae mo i dere ape. Mo mió dilikitamo wá

*kakaruk bané hale tamo dakoróló yaaipatei, naao
e tuénipó fo sore félimó yaalo ai ape,” yalepó.*

³¹ Ti fo depa, Pitané fo diriné momó duraalu,
“Atimané ékélé yatamo wusuró dópoló, yało ya
tuénipó fo mo yaalomeipó,” yalepó. Mepaae
yó matere whírape feanékélé, ama ai dere fo
kaaetóró yalepó.

*Ketsemanimó yale ala
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)*

³² Atéró, atima kelaalo koköi tiki Ketsemanimó
sókó felepó. Aimó ama yó matere whírapapaae
duraalu, “Eta momane fulapa dią imó betó muae,”
yalepó. ³³ Atéró Pita, Jems, noma Jon, atima maaté
Yesutamo felepó. Atéró, Yesuné ama hosaa tuamó
mo doasi dele duraalu, sekéné sukóló dei fomaake
kisipa kaae sóró muté fu betalepó. ³⁴ Atétepa, ama
atimapaae duraalu, “Yało hosaa tuamó dekené
sukutu e mo felekemó sukçai dapa, dią imó kaae
tawóló betó muae,” yalepó.

³⁵⁻³⁶ Ai fo yóló, a atima betere tiki sawa taaróló
fóló, apaae waaire seké hásokó fópoló, haemó
deraapisa fóló mulu momaturaalu, “Apa-ó, epaae
i eraaire sekéi ala waqsóró seséyyaire tü mupa, ti
naao seséyyae.

Tépatei, yało kisipa mole ala sya fóló ini, naao
kisipa mole ala betə erópoló yae,” yalepó.

³⁷ Téró a ama yó matere whírape beterepaae
momó fesaae walemó, atima noke fopesaapa ke-
lalepó. Atépa, Pita turukuróló duraalu, “Saimon-
ó, suka kele betamó e kaae tawóló bitini, ya noke
ai firerapó. ³⁸ Kae kae sú sere alané dią me dowi

ala yóló dée nalaqsóró, mo hotowayóló kaae taru-raalu momatu betae. Ti noatepae, kepe betenéta mo wisi alamaaté yaai keteké bupatei, tó tикиné dowi ala yaqsóró sesé yaaire fotokó buni, bérápó,” yalepó.

³⁹ Atéró ą fesaae fóló, ama kale yale moma kaaetóró momó yalepó. ⁴⁰ Atéró, ą kale dere kaae momó fesaae wou kelalemó, atima noke kële depa, fopesaapa yó molepó. Atima atéró noke mo fiyaleteiné, ąpaae noa fo yaalorópóló kóló kóló yalepó.

⁴¹ Atéró, ą sore dakeróló momane fi wouraalu kelalemó, noke fire alatóró yó tapa atimapaae duraalu, “Dią sáa nóló noke fitere ala hâle ai yó tare? Súmó fiyalepa mióta, kale tukóló muló betere sukakele i sókó wale ape. Kelae! mió dowi ala dere whírapené kale Whjné Naalema dópóló, mené eleké ai deyale ape. ⁴² Mió ę dópóló eleké deyaaire whj ai walapa, turukó hóróló dä faalopa fiépe,” yalepó.

Yesu tawale fo

(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Jon 18:3:12)

⁴³ Ai fo deretamotóró, ama yó matere 12 whírapekó betä Judas sókó walepó. Ama kjlimó, whírape mo fea sepakeró nópulutamo tao diliki yóló wó tarepó. Ai whírapeta, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whírapekélé, Moses-né asere fo yó matere whírapekélé, whj disirapekélé, atima fea betámó fo deyóló dotonatepa walepó.

⁴⁴ Téró, Yesu dópóló eleké deyaaire whjné ą tawaaire whírape atima kóló kóló duraalu, “Hóko

whj̄tei tawaq̄sóró ę fóló, yalotamo kóló tukó nukupa, ti ątóró h̄ti ai ape. Térapa, tawóló dokóló só furaalu, ą botokó faq̄sóró mo wisiyóló kaae tawae,” yóló mulélipakalepó. ⁴⁵ Téró, kale Judas ą Yesu daalepaae mo hapale sókó fóló duraalu, “Yó matere wh̄i-ó,” yóló kóló tukó nalepó. ⁴⁶ Atétepa, ai wóló daae mole wh̄irape sókó furaalu, Yesu naasemó etée sóró fotokq̄yóló tawalepó. ⁴⁷ Atétere ala kolóló, Yesutamo daale wh̄i betané ama sepake sókó sóró, so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄jné kutó diratere wh̄jné woséli s̄aae deralepó.

⁴⁸ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Eta, *Gavman-tamo* bóe dóló so wh̄i yalo ąlisóró fulapóló ę daai nópuluró sepaketamo tao dilikiyóló woute? ⁴⁹ Ti ę suka fea momatere be belamó daalu diapaae fo yó mótu betepa, fo tokótamo yaairaalu, dijané ę aimó tanipó. Tépatei, kale asémó yóló muló betere fo dokonaairaalu dapa, mo erópóló yae,” yalepó. ⁵⁰ Yesu atéró tateremó, ama yó matere wh̄irape atima wimó ą taaróló, botokó dapo dapo yalepó.

⁵¹ Tétepa, betä kokopei wh̄i kutikélé deréni, ama bukutere dëi kuti maaté bukóló Yesu sya fu betalepó. ⁵² Atéró fu betalemó, atimané ąkélé ama bukure kutitamo touróló tawalemó, ai kutitei atimapaae d̄aae melóló, ą tiki daapi h̄ale botokó felepó.

*Juda topo wh̄irapené Yesu só derale fo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Jon 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Téró, atimané Yesu ą Talepaae momaratere doasi topo wh̄i beterepaae dapesó walepó.

Atéró betepa, ai doasi topo whị aqmó betere momaratere whirapekélé, Moses-né asère fo yó matere whirapekélé, whị disirapekélé, fea wóló touralepó. ⁵⁴ Téró Yesu tawóló só fupa, Pita ą nalo dua tokó su deté fu betalepó. Atéró fóló, momaratere whirapené topo whiné be bopéró daaló betere dopóku tū serekemó sókó felepó. Atéró ą ai be kaae tare diki tare whirape betó mole kua dolomó, sosólitepa simó beterepó.

⁵⁵ Atépa, kale momaratere topo whiraperó fo tokóló taletere whirapetamoné Yesu sukópóló daaire bete kikitu betaletei, bete mekélé kilinipó.

⁵⁶ Atimané ą dópóló kapala fo yóló só deraaitere fo whị feané yaletei betā fotóró ini, mené fo kae, mené fo kae, du betalepó.

⁵⁷ Atéró, ą só deraai mepaae whị turukó holóló daalu i fo yalepó. ⁵⁸ “Mo whiné naasené tēale be ama fisikóló, whiné tēnénire momatere be ama sore su kamótóró momó tēyaalopó depa, dğné wosalepó,” yalepó. ⁵⁹ Téyaletei, atima feané betā fotóró ini, mepaae whiné dere fo kae, mepaae whiné dere fo kae du betalepó.

⁶⁰ Atétu betepa, momaratere topo whị kale fo tokóló taleratere whirapené keletómó turukó horóló daalu, Yesupaae woseturaalu, “Yá só deratere whirapené doa i dere fo-a, naao atimapaae tokó menitere noatepa de?” yalepó.

⁶¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaae fo me tokó menipó. Atétepa, kale momaratere topo whiné ąpaae momó woseturaalu, “Yata, wisi alamaaté erótú betere Talené naalema so whị tēteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whị Kerisoé?” yalepó.

62 Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Ai whj̄ta, etóróti i ape. Whjné Naalema mo doasi fotok̄ bole Talené turu naase dêmó betóo, ó såko dolomó wóo depa, diaaq kelaalo ai ape,” yalepó.

63-64 Kale momaratere topo whjné ama deró betere kuti bisayóló duraalu, “A só deraaire bete kilinipakó, ama dere ala kelale whj̄ me kae kekçaloé? Ti Kótó faletere fota, amatei deremó dñé wosalepa, diané noa kisipa mute?” depa, atimané duraalu, a só deraaire fota amatei ai yalepa, a sukópóló daalopó yóló mulalepó.

65 Atéró, mepaae whj̄rapené a fesaa apuróo, mepaae whj̄rapené ti kuti kwiané ama kele husiróló dokóló, naase duné dóo yóló, apaae duraalu, “Yatamo Kótóné ama whjpata, ti ya dale whj̄ däpaae yó ålae,” yalepó. Atéró, diki tare whj̄rapenékélé, a tao taru du betalepó.

*Pitané Yesu q tuénipó yale fo
(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18, 25-27)*

66 Atétu betepa, Pita a momaratere topo whjné be boperó betere dopóku aomó kese horóló betepa, kale topo whjné kutó diratere so seimalerapekó betä a beterepaae walepó.

67 Atéró, Pita a sosóli depa simó beteremó, kale so seimalené a kelené kikéró kaae taru duraalu, “Yakélé Nasaret be whjkó Yesutamo betamó kutua yale whjpó,” yalepó.

68 Ti fo depa, Pitané kale senaalepaae duraalu, “Naao ai dere fo beteta ę tuéni, kóló kólórapóló,” a witepa dopóku tü sereke felekemó biti felepó.

69 Atétepa, kale so seimalené Pita kolóló, aimó daae mole so whípaae momó duraalu, “I whíkélé Yesutamo betámó kwéale whíkópó,” yalepó.

70 Tétepa, Pitané ama kale dere fo kaae momó duraalu, “Ę mo meipó,” yalepó. Atéró sawa betóló, kale dere kaae mepaae felekemó daae mole whírakepó betané ąpaae duraalu, “Ti yata, ątamo betámó kwéyale whí mo hiti ai ape. Ti noatepae, naao dere fota, Kaleli be fo nakome wosetapó,” yalepó.

71 Ti fo depa, Pitané atimapaae duraalu, “Diaaq ai bopetere whíta, ę tuénipó. Yalotamo diapaae kapala fo depa, ti Talené ę dópoló yae,” yóló, mo dirii däle dere fo kaae yalepó.

72 Ai fo deretamotóró, kale wą *kakaruk* bané hale tamo dakoróló yalepó. Tétepa, take Yesuné Pita ąpaae du, wą *kakaruk* bané hale tamo dakoróló yaaipatei, naao ę tuénipó fo sore félimó yaalopó yaletei, kisipa muni walepó. Atétepa, ą dekené sukuturaalu, doasi wole du betalepó.

15

Pailat-né Yesu dae yale fo
(Mat 27:1-2, 11-26, Luk 23:1-5, 13-25, Jon 18:28-19:16)

1 Atéró, mo híkati so whímó momaratere topo whírakekélé, whí disirapekélé, Moses-né asere fo yó matere whírakekélé, fo tokóló taleratere whírakekélé, atima fea fo dokóló, mo betá tuétóró muóló, Yesu naase tamo dokóló dapesó Pailat-né naase tuámó mulalepó.

² Atéró wóló daapa, Pailat-né ąpaae woseturaalu, “Yąta, kale Juda fake so whị teteróló kaae tare doasi topo whịé?” depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Épó. Naaø ai dere fota, mo dono dapó,” yalepó.

³ Ai fo deremó, Talepaae momaratere topo whịrapené dei tué mutu, i sekéné kae kae hoko alarape yalepóló, só deratere fo du betalepó.

⁴ Atétu betepa, Pailat-né ąpaae momó woseturaalu, “Atima kae kae forapené ya só derótubetere fo fea naao woserutei, tokó menitere-a, noatepa de?” yalepó.

⁵ Ai fo depatei, Yesuné kale topo whị Pailat-paae me fo tokó menitere ala kilitu, ama sirayalepó.

⁶ Atimané ąla detere alimó, mara mole ala ipó. *Dipula* beteró betere whị betako ba fo dokomó so whjné sokae dere whịtóró Pailat-né sókó daalótua dapó. Atéró doteyaaai so whipaae wosóló, atimané doi dere whịtóró dotonótua dapó. ⁷ *Gavmantamo* bóe dóló whị dupa, *dipula* beteró betere whịrapetamo Barabas-kélé beterepó. ⁸ Atépa, so whị mo fea Pailat beterepaae wóló woseturaalu, “Naaø kale duatere kaae yaaloé?” yalepó.

⁹ Ti fo depa, Pailat-né atimapaae woseturaalu, “Diaaq kisipané Juda so whị teteróló kaae tare topo whị dotonaró de?” yalepó. ¹⁰ Fo yaleteita, momaratere topo whịrape Yesutamo dei tué muturaalu, ą daai dapesó wale bete Pailat-né ama kisipa yalepó. ¹¹ Tétepa, kale momaratere topo whịrapené mo so whipaae Barabas sokópóló, yae yóló sesemeratere fo deté kotepa, atimané ai fo yalepó.

12 Ti fo depa, Pailat-né atimapaae momó duraalu, “Juda so whị teteróló kaae tare topo whipaae yálo noa alakó eraró de?” yalepó.

13 Tétepa, kale so whjné fo fakeyóló duraalu, “Ai whị filipaa ni tómó oleróló dae,” yalepó.

14 Ai fo depa Pailat-né atimapaae duraalu, “A me dowi ala initepatei, hágé noatepa daró de?” yalepó. Tétepa, kale so whị feané mo ti fo fakeyóló duraalu, “Filipaa ni tómó sukópóló olerae,” yalepó.

15 Atétepa, ai so whjné Pailat ąpaae wisi tué muópóló, Barabas atima beterepaae fópóló sokóló daalóló, Yesu mo dirii halika tikinépi fokosoi ala du beteró, filipaa ni tómó sukópóló olerae yóló, diki tare whirapené naase tuamó mulalepó.

*Diki tare whjné Yesu doka doka yale fo
(Mat 27:27-31, Jon 19:2-3)*

16 Téró, kale diki tare whirapené Yesu dape sóró kale topo whị Pailat-né be bela wisinaalené doi Pretorium-paae dapesó felepó. Ai dopóku bolaa dolopaae mepaae diki tare whirapekélé mo fea ape depa, atima touralepó. **17** Atéró daaló bitu, sonaai kuti deroo, mu daai képitei topo whirapené deratere topotao sûróló bopeyóló, ama topomó deroo yóló, ą faletu betalepó. **18** Atéró, atimané duraalu, “Juda so whị teteróló kaae tare doasi topo whị-ó,” yóló, fesaa apuróló dotó tikiné du betalepó. **19** Atéró, dotó tikiné ama topomó momó du momó du yóló fesaa apurótú betalepó. Atéró atima Yesu aqmó bukutiri teáró bitu, doa whị-ó yóló doi sóró horóló faletu betalepó. **20** Atétu beteró, atimané ą derale sonaai kuti sókóló, ama

kuti momó deralepó. Atéró ą filipaa ni tómó sukópóló, oleraairaalu dapesó felepó.

*Yesu filipaa ni tómó olerale fo
(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Jon 19:17-27)*

²¹ Atéró dapesó fu betepa, Sairin be whikó Aleksandaró Rufus-tamoné alima Saimon ą ipu bemó biti, doasi be huluapaae faai wapa, kale diki tare whirapené ąpaae Yesu dóló oleraaire filipaa ni ą fasóló naao belerae yóló sęyalepó. ²² Atéró, atimané Yesu dapesó fóló, betə hae Kolkotamó sókó felepó. Ai doiné beteta, topo diripó. ²³ Téró, aimó *wain* węiró kale *mur* ni fętamo hosekéróló tepeyóló nöpóló melaletei, ama nénipó. ²⁴ Atéró, atimané ą filipaa ni tómó sinópóló oleralepó. Atéró oleróló, ama kuti atima saairaalu, betə melaa yalepó. Kale diki tare whirape atima betə betə yóló kapo fakemó siri eróló, sikipaae fesekée horótua yalemó, mé whiné siri moletei wisiyóló muni doro wapa, ti ai whiné ama kuti sua yalepó.

²⁵ Téró hıka 9 kilok sukakelemó, Yesu dóló oleralepó. ²⁶ I betené dalepóló, ą wolerale ni topomó aseyóló olerale fo i ape.

JUDA SO WHI TĘTERÓLÓ KAAE TARE TOPO WHI

²⁷ Atéró, olandí nuku betale whi tamo me whi Yesuné fé naase dėrō oleróo, me whi turu naase dėrō oleróo, yalepó. ²⁹⁻³⁰ Atéró oloró betepa, mepaae fua wua du betere whirapené kili fépo yóló duraalu, “Yata, momatere be fisikóló sore sujamótóró momó tęyaalopó du betale whipa, mió naaotei ya tao sóró, ai filipaa ni taaróló dere ape,” dua yalepó.

31 Kale yale fo kaae, momaratere topo whiraperó Moses-né asere fo yó matere whirapetamo atimasisitei duraalu, “Mepaae so whí sukaqsóró tao sua yale kaae, amatei ą tao sinitupó,” du betalepó. **32** “Yatamo Israel fake so whí teteróló kaae tare doasi topo whí Kerisopata, ti dą tué tiki tiraai dapa, ai filipaa ni taaróló dere ape,” du betalepó. Téró, atamo oleró betere whí tamonékélé, u whirapené dere kaae, faletu betalepó.

Yesu sukale fo

(Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

33 Atéró, suka tuámó 12 kilok kaae sóró be dikiraletei, kuluka 3 kilok-mó momó déralepó.

34 Atéró, ai sukakelemó, Yesuné fo fakeyóló duraalu, “*Eloi, Eloi, lama sabakatani,*” ai fo bete feteyóló “Ę teteróló kaae tare Kótóo, ę teteróló kaae tare Kótóo, ę wotoró beterópóló, noatepa taaróló feleé?” yalepó.

35 Ama ai dere fo felekemó daae mole whirapené wosóló duraalu, “Elaijapaae ape yóló, ai dere wosere?” yalepó.

36 Tétepa, betą whí hapale fóló, wépi kaae qla kape sikimó haka sóró, séli kəlaa kaae ere *wain* wéi tópuróló melaai yalemó, mepaae whjné duraalu, “Ilaija wóló ą tokóló só fulémóló kelaalopa, kaayaee,” yalepó.

37 Atéró, Yesuné fo fakeyóló, ą mo ti sukalepó.

38 Atéteretamo, kale momatere be tuámó satiale yóló oleró betere kuti, häletei ó kwiamó kaae sóró tuámó tekete doropóló, salepaae sókó deralepó. **39** Téró, kale 100 diki tare whirape kaae

tare doasi topo whị a Yesu oleró betere tiki felekemó daalemó, a suk̄aираalu, dere fo fake wosoo, sukutere alakélē koloo duraalu, “Haió! Ata, Kótóné Naalematei ai dirapó,” yalepó.

⁴⁰ Mepaae sorapekélē mo tumó kese anóló daae molepó. Ai sorape kuamó, Maktala sokó Mariakélē, Jems-ró Joses-tamoné hama Mariakélē, Salomekélē, atima atéró daalepó. ⁴¹ Ai sorapeta Yesu sya fóló, take Kalelimó ątamo kuturaalu, a ya yátere qla melóló kaae tawale sorapepó. Mepaae ątamo Jerusalem bepaae wale sorapekélē fea atima daae molepó.

Yesu dourale fo

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-55, Jon 19:38-42)

⁴² Kale Juda whírapo atima sāa nóló betere be dę dótóróti sókó waaipa, miótóró kulukapaae qla qla sisóló mulatere be dęmó ai ala yalepó. ⁴³ Tétepa, kuluka deretamo Israel fake so whíné fo tokóló taleratere whírapo tuamó doasi doi mole Arimatea be whíkó Josep walepó. Ai sekéta, Kótóné teteróló kaae tare ala wópóló kaae tare whípó. Atéreteiné a witere alakélē ini, halaainé Yesuné tiki melaaloé? yóló, Pailat-paae wosene felepó.

⁴⁴⁻⁴⁵ Atéró, Yesu mo sukalepó dere fo kale Pailat-né wosóló, a kilita sókó fu sira yalepó. Tétu, diki tare whírapené doasi topo whípaae woseturaalu, “Yesu mo ti sukalee?” depa, kale sekéné duraalu, “Epó. A mo ti sukalepó,” yalepó. Ti fo depa, kale Palaitiné Josep-paae wisirapa tokóló sóró fae yalepó. ⁴⁶ Tétepa, Josep-né ama beta deei *linen* kuti wisinaale dupuyóló, Yesu tokóló haemó mulóló, ama tiki bopeyóló dokalepó. Atéró

só fóló, mené aleyóló muló betere kane dolomó douralepó. Atéró, Josep-né ai dou tū kinaaire kane fake biliraté fóló kinalepó. ⁴⁷ Atéró, Yesu dourótú betepa, Maktala sokó Mariaró Joses-né hama Mariatamo mo tumó daalu, kese faló beterepó.

16

Yesu kepaayale fo

(Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Jon 20:1-10)

¹ Téró, kale saja nokole be dē kemene fupa, Maktala so Mariakélé, Jems-né hama Mariakélé Salomekélé, atima felé kēlaa wale wisi wisi qla Yesuné tikimó dilâle faai dupuyalepó. ² Atéró, *fula* kaae sere be dēmó, hija suka hoteretamo kale sorape atima Yesu mole dou tópaae felepó. ³ Atéró atimasisi fu bituraalu, “Kale dou dolo kinó betere doasi kane fake betə né tukweyóló biliraté faalorópó?” deté fu betalepó.

⁴ Atima atéró mo umó wou bitu kese faralemó, kale dou dolo kinó betere doasi kane fake biliraté fóló, dēmó muló betepa kelalepó. ⁵ Atépa, atima dou dolopaae felemó, betə kokopei whi dēi kuti wisinaale deróló, turu naase dērō betepa kólóló, atima witu kilita sókó felepó.

⁶ Atétepa kale whjné atimapaae duraalu, “Dię wiyóló kilita sókó faqse. Diąta, atimané filipaa ni tómó oleróló dale Nasaret whi Yesu kekitu beterapó. Ata imó muni, kepaayóló ai fele ape. A mulale tikikélé häle ai erapa kelae. ⁷ Térapa dię fóló, ama yó matere whi Pitaró mepaae yó matere whjrapetamopaae i fo ene fae. Take ą sukçai bituraalu, yale fo motóróti dokonóturaalu, dię wópóló,

foliosóró ąpi Kaleli haepaae ai fale ape. Térapa, diaq aipaae fupa, ą aimó kelaalopó,” yalepó.

⁸ Ai fo deremó, kale sorape atima diri furu furu yóló kilita sókó furaalu, doutó taaróló botokó felepó. Atéró, kale sorape atima aso sókó feleteiné witepa, atimané kelale alarape me whjpaae inipó.

⁹ Fula kaae sere be dəmó Yesu ą kepaayóló mo hijkati Maktala be sokó Maria daalemópi sókó walepó. Ata, take Yesuné wéikeró dowi keperape betepa, hókonale sopó. ¹⁰ Téró, Maria ą fóló, Yesutamo kwęyale whjrape dekené sukuturaalu, molómó betó mupa, ama kelale ala fea atimapaae yalepó. ¹¹ Téyalemó, atimané kale soné Yesu kepaayóló betepa kelalepóló ene wale fo wosóló, mopóló tué tiki tirénipó. ¹² Téró nalomó, ama yó matere whjrapekó tamo whj, doasi be hulua taaróló, me tikipaae faai fu betalemó, Yesuné ama tiki mo kae daayóló, atimaamo fu betere tuqmó sókó wóló, daapa kelalepó. ¹³ Atétepa, kelale whj tamoné mepaae yó matere whjrapepaae ą mo kepaayóló beterapó fo ene walemókélé, mo dapóló atima tué tiki tirénipó.

¹⁴ Atéró, nalo Yesu ą ama yó matere 11 whjrape ąla nuku bateremó sókó walepó. Atéró wóló, atimané ą mo kepaayóló beterapó dere fo wosóló, tué tiki tiréni deremó, atima foné sóró duraalu, “Diaaq kutiri hapóluru dowjae fóló, ę kepaayóló beterapóló ene wale fo wosóló, mopóló tué tiki tirénitere noatepa de?” yalepó.

¹⁵ Atéró, atimapaae duraalu, “Kótóné kaaróló bateró betere kae kae tiki daae mole so whj feapaae i kale kisi fo wisi yó melaté kwęyae.

16 Mepaae so whị detamo tué tiki tiróló bitu wẹi tóputepa, ti atétere so whị aluyaqsóró Kótóné tao saalotei, mepaae tué tiki tirénire so whị ti ama só deróló, dowi dupu melaalopó. **17-18** Atéró, tué tiki tiró betere so whjné etei kelemei alarape eraalo ai ape. So whị tuqmó betó mole dowi keperape yalo doimó hókonótua yóo, kae kae be fo tuénirutei tuére whjné dere fo kaae yóo, whị dele dowi wulirape naasené tatua yóo, hereikélé naalotei sukuni yóo, hepo daróló mole so whjné tikimó naase mulatepa wisi yóo, yaalo ai ape,” yalepó.

19 Atéró, Tale Yesuné atimapaae ai forape yóló kemetepa, Kótóné ą hepen-paae dapesó holóló, Talené ama turu naase démó beteralepó. **20** Atéró, ama yó matere whjrake atima hae kwia feapaae kale kisi fo wisi yó maté kwęyaai felepó.

Atima atéró yó maté kotere fo so whjné mo dapóló tué muópóló, mepaae kelemei alarape er-aaire fotokó Talené atima tuapaae mo suralepó.

**Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Falopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105